

Visiedocument Brede school West-Terschelling

[definitief]

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
1. Inleiding.....	3
1.1 Aanleiding.....	3
1.2 Wat is een brede school?.....	4
1.3 De contouren van de brede school West	4
1.4 Initiatief en ambitie	5
1.5 Ambitieniveau en mate van samenwerking	5
2. Partners brede school	7
2.1 Openbare basisschool Prinses Margriet.....	7
2.2 Christelijke basisschool Dominee Vossers	7
2.3 Stichting Kinderopvang Terschelling	8
2.4 Stichting Jeugdwerk Terschelling.....	9
2.5 Gemeente Terschelling.....	9
2.6 Belangen, doelen en wensen	10
2.7 Meerwaarde van de brede school	11
3. Visie op de brede school	13
3.1 Inleiding	13
3.2 Visiecomponenten	13
3.3 Doelstellingen	13
3.4 Profielen als instrument voor visie en doelen	14
3.6 Overkoepelende visie	16
4. Ontwikkeling van de samenwerking.....	17
4.1 Groeimodel en kwaliteitsontwikkeling.....	18
4.2 Doorgaande lijn.....	18
4.3 Naar één pedagogische visie	18
4.4 Effecten van de brede school.....	19
5. Consequenties op vormgeving accommodatie	21
5.1 Vertaling van uitgangspunten naar samenwerking in de praktijk	21
5.2 Ontwikkelingen en trends in de Kinderopvang	22
5.3 Specifieke ruimtelijke eisen	24
Bijlage 1. Speelveld anno 2010	25
1. Spelregels, spelers en middelen	25
2. Ander speelveld voor gemeente en schoolbesturen.....	25
3. De rol van de gemeente.....	25
4. De rol van het onderwijs en de schoolbesturen	25
5. Rijksmiddelen	26
6. Lokale middelen.....	27
7. Randvoorwaarden.....	27
Bijlage 2. Beleidscontext	29
1. Wet kinderopvang.....	29
2. Huidig peuterspeelzaalbeleid	29
3. Harmonisatie van peuterspeelzalen en kinderopvang	30
4. Buitenschoolse opvang.....	31
5. Wet op de Jeugdzorg.....	31
6. Centrum voor Jeugd en Gezin en de brede school	31
7. Passend onderwijs.....	32
Bijlage 3. Begrippenlijst	33

Samenvatting

Het ontwikkelen van de Brede school op Terschelling wordt ter hand genomen in het kader van het opgestelde projectplan, het ambitieplan, de gezamenlijke intentieverklaring en de criteria uit de subsidieregeling 'Boppeslach' van de provincie Fryslân. Op dit moment bevindt zich de ontwikkeling van de 'brede school West' in de voorbereidingsfase.

In een brede school wordt het bestaande werk deels anders georganiseerd. Het is een manier om bestaande activiteiten van diverse instellingen beter op elkaar af te stemmen ten behoeve van aansluiting van het onderwijs op buitenschoolse activiteiten en van ontwikkelingskansen van kinderen. Belangrijk in de visie op de brede school van West-Terschelling is dat deze:

1. Goed is voor de kinderen

De brede school is er voor alle kinderen van 0-12 jaar. De brede school heeft Passend Onderwijs hoog in het vaandel staan en draagt daarnaast gericht bij aan verrijking van de ontwikkeling van kinderen. Een samenhangend aanbod van activiteiten op het gebied van sport, cultuur, vrije tijd, zorg en educatie biedt de kinderen meer mogelijkheden in hun ontwikkeling. Kinderen krijgen daarmee kansen hun talenten te ontwikkelen. Daarnaast is er aandacht voor (preventieve) zorg, waardoor problemen tijdig gesignaleerd worden en kinderen snel geholpen kunnen worden als dit nodig is.

2. Goed is voor de ouders

Ouders zijn als eerste verantwoordelijk voor hun kinderen. Echter bij het groot brengen van kinderen zijn alle mensen in de omgeving van het kind betrokken. Een bekende uitspraak is hier van toepassing: 'Er is een heel dorp voor nodig om een kind op te voeden.' Brede school stimuleert ouderbetrokkenheid en ondersteuning bij het opvoeden. Ouders doen hun voordeel met een laagdrempelig, algemeen toegankelijk aanbod van zorg, educatie, kinderopvang/ peuterspeelzaalwerk, sport en vrije tijd activiteiten.

3. Goed is voor het dorp en het eiland

Door samenwerking kunnen belangrijke functies uit de verschillende primaire processen van de partners en de overige betrokken instellingen beter op elkaar worden afgestemd. Belangrijk is dat er aandacht is voor alle kinderen en hun ontwikkelingsmogelijkheden, of het nu gaat om leerlingen met een beperking of leerlingen die sneller kunnen leren.

Vanuit deze visie willen de samenwerkende partners werken aan de volgende doelen voor de brede school :

1. Zorgen voor een samenhangend aanbod van activiteiten voor kinderen en ouders;
2. Realiseren van een goede overdracht en doorgaande lijn 0-12 jaar;
3. Vormgeven aan een sluitend dagarrangement; een doorlopend aanbod van bijvoorbeeld opvang vóór en na schooltijd, onderwijs, overblijf, en culturele, sportieve en educatieve activiteiten na en tijdens school.

De partners besluiten op basis van dit visiedocument de brede schoolontwikkeling op West-Terschelling in termen van inhoudelijke en organisatorische samenwerking verder uit te werken. De aanpak richt zich onder meer op de gezamenlijke pedagogische visie en de kwaliteit van de samenwerking.

1. Inleiding

Het ontwikkelen van de brede school op Terschelling wordt ter hand genomen op basis van een gezamenlijk ondertekende intentieverklaring en de criteria uit de subsidieregeling 'Boppeslach' van de provincie Fryslân. Op dit moment bevindt zich de ontwikkeling van de brede school in de voorbereidingsfase.

Alvorens een nieuw gebouw te ontwerpen, is het van belang dat de partners vanuit een gezamenlijke visie op de brede school, inhoudelijke bouwstenen voor het ontwerp aanleveren. Immers, de inhoud staat centraal in de brede school. Het gebouw staat ten dienste van de multidisciplinaire samenwerking, gericht op het vergroten van ontwikkelingskansen voor kinderen.

Dit document gaat nader in op de visie, die door de betrokken partijen in samenwerking met de projectcoördinator is opgesteld. Het gaat ook in op aspecten als pedagogische visie en de werkwijze om de gezamenlijke doelstellingen om te zetten in concrete activiteiten. Het is daarmee ook een document dat verder richting geeft aan de inhoudelijke samenwerking van de brede schoolpartners. In twee bijlagen wordt het speelveld en de recente beleidscontext beschreven.

Dit visiedocument kan tevens gezien worden als een informatieve visienotitie voor alle werkers in de toekomstige school en is ondersteunend aan de besluitvorming in de gemeenteraad omdat het specifiek ingaat op de meerwaarde van de brede school op West-Terschelling. Voor de ouders en andere geïnteresseerden zal in een later stadium een 'populaire versie' over de visie en de doelstellingen worden gemaakt. Omdat deze visienotitie van de brede schoolpartners is, vindt een lezer, die niet afkomstig is uit de betrokken werkvelden in de bijlage een verklarende woordenlijst voor de gebruikte vaktaal en afkortingen.

1.1 Aanleiding

Het idee om op Terschelling een brede school te starten bestaat al langer. De jongste geschiedenis leert ons dat vijf partijen¹ of instellingen op 11 februari 2009 voor het eerst bij elkaar kwamen om gezamenlijk te verkennen of het haalbaar zou zijn om met elkaar op West een brede school te ontwikkelen. Er is toen bewust door deze partijen gekozen voor een ontwikkelingstraject gedragen door deze partijen in plaats van een traject onder regie van beleidsmakers.

In een viertal bijeenkomsten hebben de besturen en het management van De dominee Vossersschool, De prinses Margrietschool, de Stichting Kinderopvang Terschelling en de Stichting Jeugdwerk Terschelling naar een gezamenlijk ambitiedocument toegewerkt. Deze initiatiefgroep heeft als vertrekpunt genomen de mogelijkheden van de situatie op West. In de tussentijd is er onderzoek gedaan naar de vraag hoe men met elkaar onder één dak zou kunnen samenwerken en heeft men zich laten inspireren door ervaringen die elders met de brede school zijn opgedaan.

In juni 2009 heeft de gemeente Terschelling laten weten waardering te hebben voor het genomen initiatief. Daarnaast heeft de gemeente aangegeven positief te staan tegenover het aantrekken van een projectcoördinator en daarvoor een aanvraag te willen indienen bij de Provincie Fryslân.

Later dat jaar heeft de initiatiefgroep samen met de gemeente een intentieverklaring opgesteld en zijn alle ondertekenaars actief betrokken geweest bij het opstellen van het projectplan en de aanbestedingsprocedure voor de projectcoördinatie.

¹ De bibliotheek hoorde hier ook bij, maar vond zichzelf geen primaire of kernpartner en heeft aangegeven later bij de uitvoeringsfase mee te willen gaan doen.

1.2 Wat is een brede school?

De afgelopen jaren is veel ervaring opgedaan met het ontwikkelen van Brede scholen. Gemeenten, schoolbesturen en instellingen hebben gezamenlijk en met vallen en opstaan veel tot stand gebracht.

Voor kinderen tot 12 jaar bestaan in Nederland al meer dan 1200 Brede scholen². Deze zijn niet meer weg te denken uit het Nederlandse voorzieningslandschap. Zij komen voor in allerlei soorten woonomgeving: van nieuwbouwwijk tot achterstandswijk; in stedelijke gebieden, maar ook op het platteland. Brede scholen nemen nog steeds in aantal toe en worden steeds veelzijdiger en kleurrijker. Iets meer dan de helft van de Brede scholen kiest voor huisvesting onder één dak. Er zijn duidelijke trends en ontwikkelingen te zien in de samenwerking tussen onderwijs, welzijn, kinderopvang, sport, cultuur en zorg voor kinderen van 0 tot 12 jaar, jongeren van 12 tot 18, ouders en wijkbewoners.

Een brede school heeft verschillende kenmerken. Anders gezegd niet één brede school is het zelfde in ons land. In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat de brede school een netwerk is in en om de school, waarin scholen en instellingen samenwerken. Uitgangspunt daarbij is dat een aanbod van onderwijs, opvang, zorg, sport en cultuur aansluit op de behoefte van de kinderen en hun ouders. Onder de noemer brede school worden alle activiteiten verstaan waarbij voorschoolse en naschoolse activiteiten op het gebied van welzijn, vrije tijd en hulpverlening worden gekoppeld aan de scholen. Bij een brede school gaat het om de wijze waarop de partners aan kijken tegen de ontwikkeling van kinderen. Samenwerking, afstemming en bundeling van krachten zijn daarbij de sleutelwoorden.

1.3 De contouren van de brede school West

Een brede school kan het best worden omschreven als een koppeling van minstens één basisschool met verschillende andere instellingen in een wijk of dorp. Voor de inwoners van West-Terschelling is het fijn dat op één plek in het dorp (bijna) alle voorzieningen aanwezig zijn. Voor kinderopvang bijvoorbeeld, moeten ouders nu nog naar Midsland toe. De scholen en voorzieningen zoals de peuterspeelzaal, het kinderdagverblijf, het jeugdwerk, de bibliotheek en de maatschappelijke dienstverlening hebben allemaal profijt van de samenwerking. In het verleden werkten zij los van elkaar. De brede school brengt hun inspanningen bij elkaar en maakt er meer van. Door de partners op Terschelling is een beeld van de brede school opgetekend, dat bestaat uit:

- Structurele samenwerking tussen de partners
- Onderling afgestemde pedagogische visie
- Doorgaande lijn
- Organisatorische verankering in samenwerking en beleid

Hiermee worden door de partners al duidelijke doelen aangegeven van de brede school op het gebied van samenwerking. De scholen vinden daarbij de eigen identiteit net zo zwaar wegen als die van de brede school in zijn geheel. De kinderopvang heeft de ambitie dagopvang te willen bieden voor kinderen van 0 - 4 jaar en de harmonisatie van kinderopvang en het peuterspeelzaalwerk ter hand te nemen. Het jeugdwerk wil de brede school gebruiken voor de uitvoering van activiteiten op een centrale plaats in de school, jaarlijks in de periode Herfst tot Pasen. De scholen willen ook buitenschoolse opvang (BSO) laten aanbieden. Zo ontstaat er een combinatie van de vier O's (onderwijs, opvang, opvoeding en ontspanning) van 8.00 tot 18.00 uur op alle schooldagen in de week. Met de vaststelling van deze beeldkenmerken is er sprake van een sluitend dagarrangement dat men met elkaar nastreeft. Dit richt zich op het realiseren van kinderopvang en diverse vrije tijd- of naschoolse activiteiten aanvullend op de kerntaken van het onderwijs.

² Brede scholen in Nederland, Jaarbericht 2009, Oberon Onderzoek & Advies in opdracht van het Ministerie van OC&W (Utrecht, 2010).

1.4 Initiatief en ambitie

Voor de ontwikkeling van een brede school op West-Terschelling hebben de scholen, de kinderopvang en het jeugdwerk een gezamenlijk ambitieplan opgesteld en een intentieverklaring ondertekend. In het ambitiesdocument wordt als algemeen doel geformuleerd:

Het gezamenlijk ontwikkelen van een brede schoolconcept waarin twee onderwijsinstellingen met maatschappelijk gerelateerde partners samen komen, met behoud van ieders identiteit.

Samen met de gemeente Terschelling willen de betrokken partners met het project 'brede schoolontwikkeling op West' een bijdrage leveren aan een goed verloop van de schoolloopbaan van hun leerlingen door een integrale samenwerking met de ketenpartners en het creëren en behouden van een gezamenlijk sluitend zorgsysteem. De ketenpartners willen elkaar versterken, aanvullen en één duidelijke veilige toegang bieden voor het opgroeiende kind van 0-12 jaar. Verderop in het proces wil de gemeente samen met de partners kijken naar de mogelijkheden om sportverenigingen en sportaccommodaties hierbij te betrekken en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) te integreren binnen de bestaande en te ontwikkelen zorg op ons eiland.

Het doel is de brede school over een aantal jaren te huisvesten in een nieuw multifunctioneel gebouw in West-Terschelling dat qua vormgeving past bij de natuur en het eiland.

1.5 Ambitieniveau en mate van samenwerking

Twee belangrijke factoren voor de ontwikkeling van een brede school zijn de mate van samenwerking en het ambitieniveau dat daar bij hoort. Deloitte heeft een instrument ontwikkeld om in gesprek te gaan over de eigen streefrichting en wensen (en grenzen) op het gebied van de brede schoolontwikkeling. De drie ambitieniveaus geven de intensiteit van de samenwerking aan, waarbij de aanname is dat hechte samenwerking meer oplevert.

Ambitie	Samenwerkingsvorm
<i>Face to face</i>	De organisaties hebben een open houding naar elkaar. Ze kennen elkaars expertise, stemmen hun werkzaamheden op elkaar af.
<i>Hand in hand</i>	Het geheel is meer dan de som der delen. Er is sprake van synergie.
<i>Cheek tot cheek</i>	De afzonderlijke organisaties geven hun autonomie (gedeeltelijk) op en gaan op in één organisatie, die een integraal aanbod verzorgt.

Er komen steeds meer gemeenten die een keurmerk brede school hanteren, dat ontwikkeld is door het NJI (Nederlands Jeugdinstituut). Dit doen zij om te kunnen beschikken over een duidelijk criterium voor financiering en om duidelijk te maken wat in hun visie nu eigenlijk een brede school is en wat niet. Het gaat hierbij om verschillende criteria, zoals procescriteria, bijvoorbeeld:

- Er moet een activiteitenplan zijn (daarop kan de gemeente subsidiëren);
- Doelgroepgerelateerde criteria (gewichtenleerlingen);
- Outputcriteria (meer kinderen doen aan sport/cultuur).

Op deze manier is het mogelijk het keurmerk in verschillende gradaties toe te passen en bijvoorbeeld ook in de financiering onderscheid te maken tussen 'lichte' en 'zware' brede scholen. Er zijn twee dimensies om dit mee te wegen, namelijk:

- Inhoudelijk: smal versus breed;
- Samenwerking: los versus vast.

Bij de eerste dimensie gaat het om de breedte van het voorzieningenaanbod. Een combinatie van een basisschool met alleen een peuterspeelzaal kan bijvoorbeeld

beschouwd worden als een zeer smalle brede school (als je het al een brede school zou noemen), terwijl een samenwerkingsverband van basisschool, voorschool, zorg, cultuur, sport en opvang als een brede school kan worden beschouwd.

Bij de dimensie los - vast gaat het om de intensiteit van samenwerking. Is die min of meer vrijblijvend (los) van aard of juist heel hecht (vast).

Op dit moment is er nog geen sprake van hechte samenwerking tussen alle partners van de brede school op West. De samenwerking wordt daarom getypeerd als 'face tot face.' Het ambitieniveau dat de initiatiefgroep voor ogen heeft is echter dat van 'hand in hand.' In de samenwerking zal vanaf de start sprake zijn van een groeimodel om de samenwerking verder uit te bouwen.

Kijken we naar het beoogde voorzieningenaanbod van de brede school dan gaat het ook om een groeimodel. De kernpartners combineren in de brede school basisonderwijs, peuterspeelzaalwerk, kinderopvang en buitenschoolse opvang. Daarnaast komen er later functies bij op basis van:

- het Passend Onderwijs;
- de uitvoering van het CJG met de school als vindplaats;
- Sport- en cultuur (waaronder de bibliotheek).

Bij elkaar genomen zal er na verloop van tijd in de brede school West op alle dimensies sprake zijn een inhoudelijk brede samenwerking, die tussen de kernpartners en de specialisten voor zorg aan de kinderen als hecht kan worden beschouwd.

2. Partners brede school

In 2009 hebben vier instellingen zelf het initiatief genomen om gezamenlijk de mogelijkheden van een brede school te verkennen. In een klein jaar tijd hebben zij met elkaar een ambitie-document opgesteld en een intentieverklaring ondertekend om samen met de gemeente de verdere voorbereidingen ter hand te nemen. Dit hoofdstuk gaat over de bij de brede school betrokken partijen en hun kerntaken of primaire processen. De meerwaarde van de brede school wordt in de laatste paragraaf per organisatie in beeld gebracht.

2.1 Openbare basisschool Prinses Margriet

De Prinses Margrietschool is een openbare school bestaande uit 5 groepen. De school gaat uit van de huidige samenleving en is gericht op deze gehele samenleving. Hoewel de opvoeding voor een groot gedeelte bij de ouders ligt is de school ook een belangrijke plaats voor het overbrengen van regels, waarden en normen. Het onderwijs op de Prinses Margrietschool richt zich op een evenwichtige ontwikkeling van de leerlingen. Daarin onderscheiden we de volgende facetten:

- De emotionele ontwikkeling;
- De verstandelijke ontwikkeling;
- De creatieve ontwikkeling;
- Het verwerven van culturele basisvaardigheden, zoals het leren lezen, schrijven en rekenen;
- Het verwerven van noodzakelijke kennis;
- Het verwerven van sociale vaardigheden;
- Het vergroten van de zelfstandigheid en de sociale redzaamheid;
- Het verwerven van lichamelijke vaardigheden.

De Margrietschool verzorgt onderwijs op basis van het concept van 'Adaptief onderwijs' Dit is onderwijs dat voldoet aan een drietal basisbehoeften van leerlingen: relatie, competentie en autonomie.

Onder de basisbehoefte 'relatie' wordt verstaan dat leerlingen zich geaccepteerd weten, dat ze erbij horen, het gevoel hebben welkom te zijn en dat ze zich veilig voelen.

Onder de basisbehoefte 'competentie' wordt verstaan dat leerlingen ontdekken dat ze de taken die ze moeten doen, aan kunnen; dat ze ontdekken dat ze steeds meer aan kunnen.

Onder de basisbehoefte 'autonomie' wordt verstaan dat ze weten dat ze (in elk geval voor een deel) hun leergedrag zelf kunnen sturen.

Deze drie basisbehoeften samen bepalen het pedagogisch klimaat dat aan adaptief onderwijs ten grondslag ligt. Voor de docent die adaptief werkt, betekent dit dat hij zijn gedrag afstemt op deze basisbehoeften. Dat geldt zowel voor het didactisch en organisatorisch handelen als voor het pedagogisch optreden. Op die manier wordt onderwijs vormgegeven waarin leerlingen gemotiveerd zijn om aan het werk te gaan en waarvan ze uiteindelijk optimaal profiteren.

2.2 Christelijke basisschool Dominee Vossers

De Dominee Vossersschool is een basisschool met vier groepen in het dorp West-Terschelling. De missie is die van een open Christelijke school, waarin de kinderen leren goed met elkaar om te gaan en leren rekening te houden met elkaars mogelijkheden. De opdracht is de kinderen zelfstandig te laten leren in een zo rijk mogelijk ingerichte leeromgeving. Belangrijk is dat de kinderen hun talenten ontdekken en deze verder ontwikkelen. Daarvoor is gekozen voor het concept van Daltononderwijs, waar de school zich bij heeft aangesloten. Op dit moment is de school nog aspirant lid van de Nederlandse Daltonvereniging. De school verwacht in het schooljaar 2010-2011 een visitatiebezoek te krijgen zodat daarna sprake is van een officiële Daltonschool.

Het Daltononderwijs is te herkennen aan drie pijlers: Zelfstandigheid, samenwerken en vrijheid in gebondenheid.

Het Daltononderwijs wil kinderen vormen tot volwassenen die zelfstandig kunnen denken en handelen. Daarvoor is nodig dat kinderen leren hoe je informatie vergaart, hoe je keuzes maakt. Daarin zal ieder kind verschillen, daarom kiest het Daltononderwijs voor een meer individuele benadering. De rol van de leerkracht is hierbij sturend.

Om later als volwassene te kunnen deelnemen aan de samenleving moet je leren samenwerken. Ook met mensen die je niet zelf kiest. Er wordt veel aandacht besteed aan het spelen en werken in groepjes. Meestal gaat het om leerlingen uit dezelfde klas die samen een opdracht uitvoeren, maar ook gebeurt het dat leerlingen van verschillende leeftijden samenwerken. Al doende leren ze te luisteren naar elkaar en respect te hebben voor elkaar.

Vrijheid is noodzakelijk om eigen keuzes te kunnen maken, eigen wegen te vinden en kunnen omgaan met verantwoordelijkheid. Maar vrijheid betekent niet dat alles zomaar kan en mag. De docent biedt iedere leerling de structuur om met vrijheid te kunnen omgaan. Uitgangspunt is het vertrouwen in de eigen kracht van ieder kind. Docent en leerling maken samen afspraken over de leerstof. De leerling schat zelf in wat het nodig heeft om een taak te kunnen

doen en hoeveel tijd het nodig heeft. Achteraf legt het verantwoording af aan de docent. De leerlingen leren stap voor stap vrijheid te hanteren. Bij kleuters gaat het om kleine, overzichtelijke keuzetaken die ze zelfstandig uitvoeren. Naarmate kinderen en jongeren zich verder ontwikkelen, worden taken omvangrijker en complexer.

De onderwijskundige visie van de Ds. Vossersschool is deze:

Wij zijn een organisatie voor christelijk onderwijs en onze school is algemeen toegankelijk. Binnen onze visie "De beste condities voor iedereen" streven wij er actief na een ontmoetingsplaats te zijn. De vereniging biedt kwaliteit en pluriform onderwijs onder de noemer: de beste aandacht, de beste condities, het beste onderwijs. Sociale vaardigheden, gevoel voor normen en waarden en een flexibele instelling zijn, naast kennis, inzicht en technische vaardigheden, belangrijke eigenschappen voor het kind om te kunnen functioneren in onze complexe, multiculturele samenleving van permanente educatie. Een vloeiende aansluiting naar het voortgezet onderwijs en het zelfstandig functioneren binnen de maatschappij staan hierbij hoog in het vaandel.

2.3 Stichting Kinderopvang Terschelling

De Stichting Kinderopvang Terschelling heeft twee peuterspeelzalen en een kinderdagverblijf. Het beleid in de peuterspeelzaal is er op gericht de kinderen een fijne ochtend of middag te laten beleven, waarbij ze tijdens vrij spel, spelenderwijs hun grenzen mogen verleggen, nieuwe dingen kunnen ontdekken, lekker kunnen spelen met leeftijdgenootjes en uitdagend speelgoed. Spelenderwijs kunnen ze hun sociale vaardigheden ontwikkelen.

De stichting heeft één pedagogisch beleidsplan voor het kinderdagverblijf en de peuterspeelzalen. Daarnaast zijn er afzonderlijke pedagogische werkplannen. In het werkplan staat hoe het pedagogisch beleid in de praktijk wordt vormgegeven.

In het pedagogisch beleid voor het kinderdagverblijf, zijn warmte en veiligheid de basisvoorwaarden voor een goede opvoeding. In een veilige omgeving voelt het kind zich thuis, en kan het ervaringen opdoen en zich ontplooien. De dagopvang is erop gericht dat zij bijdraagt aan de sociaal-emotionele en motorische ontwikkeling van de kinderen, en hun zelfstandigheid bevordert. Zindelijkheidstraining hoort daarbij.

Veel aandacht wordt besteed aan creativiteit, waarbij wordt ingespeeld op wat de kinderen aangeven. Er wordt geknutseld, gezongen en gedanst.

Eén van de uitgangspunten van het pedagogisch beleid is dat de kinderen een minimaal aantal keren per week de opvang bezoeken. De Stichting Kinderopvang vindt het belangrijk dat het kind zich snel veilig en vertrouwd voelt met de leidsters, de andere kinderen op de groep, en het dagritme.

De missie van de Stichting is:

- Het bieden van kwalitatief goede opvang aan kinderen van 0-4 jaar, zodat de ouders kunnen deelnemen aan het arbeidsproces;
- Het opvangen van kinderen van 2-4 jaar binnen de peuterspeelzalen, met als doel hen te leren samen te spelen, om te gaan met andere kinderen en een aanzet te geven tot de overgang naar het basisonderwijs (door meer structuren aan te bieden, zelfredzaamheid te bevorderen e.d.).

Met de ambitie om in de bede school peuterspeelzaalwerk en dagopvang te willen bieden voor kinderen van 0 tot 12 jaar geeft de stichting aan te willen werken met zowel kinderdagopvang als peuterspeelzaalwerk. Door middel van samenwerking met de basisscholen kan binnen- en buitenspeelruimte geoptimaliseerd³ worden.

De stichting is als kindercentrum geregistreerd bij de gemeente Terschelling voor kinderopvang van 0 tot en met 8 jaar. Op dit moment vindt in principe opvang plaats tot 4 jaar, bij uitzondering tot 6 jaar. De gemeente Terschelling draagt jaarlijks zorg voor een controle door de GGD. Daarnaast is er regelmatig controle van de keuringsdienst van Waren en de Arbeidsinspectie.

2.4 Stichting Jeugdwerk Terschelling

De Stichting Jeugdwerk Terschelling verzorgt jeugd- en jongerenwerk op het eiland. De SJT stelt dat werken met jeugd gezien moet worden als een begeleiding naar maatschappelijke volwassenheid. Zelf verantwoordelijk kunnen en willen zijn, naast het leren omgaan met de ander.

De Stichting biedt kinderen een variatie aan activiteiten, zodat zij de mogelijkheid hebben een keuze te maken. Binnen de activiteiten wordt het kind geconfronteerd met leermomenten en technieken. De kinderen worden zoveel mogelijk gestimuleerd zelf bezig te zijn. Vaak krijgt een kind niet de kans zichzelf te ontdekken omdat hij/zij meegesleurd wordt door een ander, immers wie niet meedoet valt buiten de groep. Jezelf ontdekken en respecteren en de ander in zijn waarde laten zijn taken waarbinnen een activiteit aan gewerkt wordt. Bij de Stichting staat voorop dat de activiteit op zichzelf en daarmee de beleving en het plezier van de deelnemers belangrijker is dan het eindproduct.

2.5 Gemeente Terschelling

De ontwikkeling van de brede school in West-Terschelling staat momenteel hoog op de politieke en maatschappelijke agenda. Alle fracties hebben de realisatie van deze brede school in hun verkiezingsprogramma opgenomen. Ook het nieuwe college heeft de brede school opgevoerd in het nieuwe raadsprogramma. De gemeente heeft een projectcoördinator aangetrokken om de samenwerking van het onderwijs en de ketenpartners in de brede school verder vorm en inhoud te geven, waardoor er op basis van een gezamenlijk gedragen visie wordt gewerkt aan de realisatie van optimale ontwikkelingskansen voor en optimale schoolloopbanen van de leerlingen⁴. Die samenwerking tussen de scholen en de betrokken instellingen gaat uit van een gezamenlijk visie op multidisciplinaire samenwerking.

De gemeente heeft de laatste jaren steeds meer ruimte gekregen om op diverse terreinen eigen beleid te voeren⁵. Door de decentralisatie van het welzijnsbeleid, het onderwijsachterstandenbeleid, het onderwijshuisvestingsbeleid, financiering van de onderwijsbegeleidingsdienst en de jeugdgezondheidszorg kan de gemeente beleidsterreinen op elkaar af stemmen en daarmee besturen en welzijnsorganisaties stimuleren de ontwikkeling van brede scholen na te streven. Immers het zijn de participanten die de mate van samenwerking met elkaar ontwikkelen en bepalen.

³ Het gebouw in Midsland heeft geleerd dat daar te weinig rekening gehouden is met de binnenspeelbehoefte van jonge kinderen.

⁴ Een subsidievoorwaarde van de provincie Fryslân.

⁵ Zie daarvoor de Bijlage Beleidscontext.

De gemeente legt verantwoording af aan de Provincie Fryslân over de ontwikkeling van de brede school en de inzet van de projectcoördinator gedurende de fase van voorbereiding. De gemeente is verantwoordelijk voor onderwijshuisvesting en wil met de bouw van een brede school beide scholen een gebouw geven waarin het onderwijs minimaal aan hedendaagse eisen kan worden uitgevoerd.

2.6 Belangen, doelen en wensen

Bij de brede school gaat het om een geïntegreerde aanpak ter verbetering van de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren in hun diverse leefmilieus: op school, in het gezin en in hun vrije tijd. Het gaat daarbij om de inrichting van een netwerk van onderwijs, welzijn en zorg rond kind en gezin ter bevordering van de ontwikkelingskansen. De bedoeling is dat op Terschelling dit netwerk ook fysiek een plaats krijgt in een nieuw multifunctioneel gebouw.

Elke brede school is anders, omdat zij tot stand komt op basis van behoeften van kinderen en hun ouders en op basis van de plaatselijke mogelijkheden en omstandigheden. Deze verscheidenheid en de integrale aanpak zijn de kracht van de brede school. Met de betrokken organisaties zijn in februari gesprekken gevoerd over hun belangen, wensen en doelen met de brede school. Bij elkaar vormen zij de meerwaarde van de brede school. In het proces van brede schoolontwikkeling hebben vooral ouders belangen, doelen en wensen. Belangrijk is om daar ruimte aan te geven. Op 19 april jl is tijdens een bijeenkomst voor ouders van de beide scholen, de peuterspeelzalen en de kinderopvang een inventarisatie⁶ gemaakt van wat ouders graag zouden zien in de brede school. Deze inventarisatie is gedaan om daaruit de bouwstenen voor een gezamenlijke visie en aanbod te kunnen destilleren. De opbrengsten:

Ouders:

- Een plek voor alle kinderen met de instellingen en relevante disciplines bij elkaar. Ook ouders van kinderen met extra zorgbehoefte. Samenwerking tussen de instellingen.
- Opvang voor hun kinderen na schooltijd met ontspanning (huiskameridee)
- Uitbreiding van het schoolprogramma op andere gebieden dan rekenen en taal. Vooral werd benoemd sport, cultuur en creatieve activiteiten. Maar ook Techniek en Koken.
- Gelegenheid om arbeid en zorg voor de kinderen te kunnen combineren. De brede school ook andere opvang of activiteiten laten coördineren voor de ouders/kinderen.
- Opvang ook tijdens schoolvakanties
- Een gezamenlijke buitenruimte voor alle groepen

Scholen:

- Meer tijd voor kerntaken
- Aandacht voor verschillen
- Multidisciplinaire samenwerking
- Inhoudelijke samenwerking
- Extra activiteiten bieden (sport, muziek, drama e.d.)
- Een nieuw gebouw (onderwijskundig concept)

Schoolbesturen:

- Eigenheid per onderwijsinstelling
- Identiteit en cluster wegen even zwaar
- Maatschappelijke verantwoordelijkheid oppakken
- Inspelen op vragen van derden
- Goede relaties met partners

⁶ Zie daarvoor Bijlage Inventarisatie onder ouders

Stichting Jeugdwerk Terschelling:

- Centraliseren van het kinderwerk in West
- Gevarieerd aanbod met keuzemogelijkheid
- Kinderen talenten laten ontdekken
- Omgaan met andere kinderen als vast leerpunt

Stichting Kinderopvang Terschelling:

- Aanbieden van dagopvang (0 – 4 jaar)
- Aanbieden peuterspeelzaalwerk (2-4 jaar)
- Harmonisatie peuterspeelzaalwerk en kinderopvang
- Aandacht voor ontwikkeling, VVE en Pravoo
- Waar mogelijk aanbieden van BSO (4-12 jaar)
- Samenhangende pedagogische visie

Gemeente Terschelling:

- Integraal jeugdbeleid realiseren
- Uitvoering geven aan de wettelijke taken Wet kinderopvang
- De regie voeren van het VVE-beleid en de harmonisatie
- Opvang bij de scholen organiseren
- Middelen harmonisatie inzetten voor pedagogische kwaliteitsslag
- Één brede school in West bouwen

2.7 Meerwaarde van de brede school

In de gesprekken met de partners is gevraagd naar de 'meerwaarde' van de brede school op West Terschelling. Daarbij werd door iedereen benoemd de eilandspecifieke opgave om alle kinderen van 0-12 jaar, een zo goed mogelijke en passende ontwikkeling te bieden. Verder werd aanbevolen werk te maken van de 'doorgaande lijn', opvoedingsondersteuning, een ruim en gevarieerd aanbod van activiteiten en de multifunctionaliteit van het gebouw.

Van Inclusief naar Passend Onderwijs

Op Terschelling wordt sinds jaar en dag Inclusief Onderwijs geboden. Dit houdt in dat alle kinderen, ongeacht hun beperking, zo lang mogelijk op het eiland onderwijs kunnen ontvangen. Ook binnen de kinderopvang en de peuterspeelzaal wordt aan alle kinderen van het eiland, ongeacht hun beperking, opvang geboden.

Het ministerie van OC&W schrijft schoolbesturen voor om met ingang van 2011 Passend Onderwijs te gaan bieden. Hiermee komt het wettelijk onderscheid tussen speciaal onderwijs en regulier onderwijs en de daarbij gescheiden financiering te vervallen. Voor de brede school betekent dit dat we voor de opdracht staan om het Inclusief Onderwijs om te gaan buigen naar Passend Onderwijs. De kern van dit onderwijs is, dat iedere leerling onderwijs en begeleiding op maat krijgt aangeboden. Die begeleiding bestaat veelal uit deskundigheidsbevordering van de professionals en de ouders, begeleiding door ambulante begeleiders (deskundigen), ouderbegeleiding en specifieke kindbegeleiding. Concreet betekent dit dat in een schoolweek steeds vaker meer professionals de school binnen komen om daar waar het kind met een specifieke behoefte op school zit, hun werk te verrichten.

Multidisciplinaire samenwerking

De meerwaarde is vooral waar het om leerlingenzorg gaat, dat de scholen, het peuterspeelzaalwerk en de kinderopvang gebruik kunnen maken van elkaars specialisten. Door samenwerking van leerkrachten en pedagogische medewerkers ontstaat een breed beeld van hoe kinderen op school (en in hun vrije tijd) functioneren.

De gezamenlijke verantwoordelijkheid die het team van de brede school ontwikkelt, stellen de medewerkers in staat beter in te spelen op de specifieke competenties van het kind.

Zorg en opvoedingsondersteuning

De brede school is in termen van het Centrum voor Jeugd en Gezin een vindplaats. Het is een laagdrempelige voorziening waar ouders met hun vragen over opvoeden en opgroeien terecht kunnen. De professionals signaleren in de dagelijkse praktijk eventuele opvoedkundige of ontwikkelingsgerichte knelpunten en kunnen deze in een vroeg stadium met de ouders, kinderen en/of deskundigen bespreken.

Doorgaande lijn

Kinderen bevinden zich van 0 tot 4 en van 4 tot 12 jaar en gedurende de hele dag in een zelfde pedagogisch klimaat. Dezelfde opvoedkundige principes kunnen worden gehanteerd, met behoud van de eigen identiteit van de organisaties.

Een aanbod aan creatieve en sportieve activiteiten na schooltijd

Kinderen hebben de gelegenheid hun talenten te ontdekken op gebieden die op school minder aandacht kunnen krijgen. Als deze activiteiten in de directe omgeving plaatsvinden kunnen kinderen hun eigen keuze maken en zelfstandig aan de activiteiten deelnemen. De scheiding tussen kinderen die wel en geen gebruik maken van de buitenschoolse opvang valt hiermee weg.

De multifunctionaliteit van het gebouw

Huisvesting onder één dak biedt de mogelijkheid gezamenlijk ruimtes te creëren voor specifieke activiteiten. Het blijft echter wenselijk dat de kinderen onder schooltijd en in hun vrije tijd in andere ruimtes verblijven. De school en de buitenschoolse opvang dienen dan ook te beschikken over eigen ruimtes.

3. Visie op de brede school

3.1 Inleiding

Een goede basis voor kinderen is essentieel om hen optimale ontwikkelingskansen te bieden. Er moet kwaliteit en samenhang zijn in de contexten waarbinnen kinderen opgroeien: het gezin, de school, de opvang, het dorp en de club of vereniging. Door samenhang in voorzieningen kunnen kinderen goede kansen krijgen zich te ontwikkelen. Die samenhang is belangrijk om ouders arbeid en zorg te laten combineren, kinderen optimale ontwikkelingsmogelijkheden te bieden, onderwijsachterstanden effectief te bestrijden, integratie te bevorderen en het leren binnen en buiten de school met elkaar te verbinden.

3.2 Visiecomponenten

De visie op de brede school bestaat uit verschillende componenten. Allereerst zijn dat visieaspecten die gericht zijn op de primaire processen van de eigen organisatie van de instellingen. Zo werken de scholen vanuit een visie op adaptief onderwijs (pr. Margrietschool) en het concept voor Daltononderwijs (bij de ds. Vissersschool). De scholen besteden aandacht aan ontwikkelingsgebieden als kennis, creativiteit, zelfstandigheid, samenwerking en lichamelijke en sociaal emotionele ontwikkeling. Samen vormen deze gebieden de pijlers voor de persoonlijke en sociale ontwikkeling van de kinderen. Daarvoor zoeken zij samenwerking met de andere partners in de brede school. Deze komt tot uiting in het multifunctionele karakter van het nieuwe gebouw waarin ook de samenwerkingspartners zijn gevestigd. Kinderopvang en het jeugdwerk hebben ook ieder een visie op de eigen werksoort en ook die stelt eisen aan het gebouw.

Het algemene doel dat gesteld wordt in het ambitiedocument van de brede school, is het gezamenlijk ontwikkelen van een brede schoolconcept waarin twee onderwijsinstellingen met maatschappelijk gerelateerde partners samen komen, met behoud van ieders identiteit. De samenwerking van de partners moet leiden tot een voorziening rond het kind van 0 – 12 jaar, die bestaat uit een combinatie van bestaande onderwijs-, zorg- en welzijnsfuncties, waarbij een inhoudelijke meerwaarde ontstaat ten opzichte van de afzonderlijke functies. Gezamenlijk streeft men er naar om ouders optimaal te betrekken bij de ontwikkeling van hun kind.

Deze brede schoolvisie gaat uit van inhoudelijke en organisatorische samenwerking die gebaseerd is op de volgende aspecten/uitgangspunten:

1. het centraal stellen van het kind en zijn/haar ontwikkeling;
2. het bieden van Passend onderwijs, waarbij iedere leerling onderwijs en begeleiding op maat krijgt aangeboden;
3. het zorgdragen voor een laagdrempelige voorziening, waarin kinderen, ouders en professionals met elkaar werken aan vraagstukken van opvoeden en opgroeien; het vergroten van de kansen voor alle kinderen door een koppeling te leggen tussen het binnen- en buitenschoolse leren;
4. het door de partners in de brede school laten aanbieden van een samenhangend pakket activiteiten voor kinderen, ouders en bewoners;
5. het efficiënt gebruikmaken van de aanwezige voorzieningen en netwerken in het dorp en het eiland;
6. het optimaliseren van de multifunctionaliteit in het gebouw om daarmee het belang van inhoudelijke en organisatorische samenwerking nadrukkelijk aan te geven.

3.3 Doelstellingen

In de doelstelling van de brede school staat de vergroting van ontwikkelingskansen voor kinderen centraal. Kinderen ontwikkelen zich niet alleen op school, maar ook thuis en in de omgeving van gezin en school. De partners in de brede school willen vanuit de eigen verantwoordelijkheid op grond van het eigen (school-) concept samenwerken en

dwarsverbanden leggen tussen de diverse leefomgevingen. Dit betekent naast afstemming in inhoud, tijd en plaats, ook een inhoudelijke verbetering van wat men samen aan ontwikkelingsstimuli aan kinderen te bieden heeft.

Totale ontwikkeling van het kind

Voor het vergroten van ontwikkelingskansen zijn alle ontwikkelingsgebieden van belang. De brede school wil niet alleen aandacht schenken aan de cognitieve ontwikkeling, maar ook aan aspecten op het gebied van de sociaal-emotionele, motorische en creatieve ontwikkeling. Als een kind lekker in zijn vel zit en zelfvertrouwen uitstraalt dan geeft dit meer kans op een optimale ontwikkeling. Als het kind voldoende ruimte heeft om te bewegen en te ontspannen, draagt dit bij aan zijn lichamelijk en geestelijk welbevinden. De verschillende aspecten van de genoemde ontwikkelingsgebieden zijn nauw met elkaar verweven en niet los van elkaar te zien. In de brede school staat de totale ontwikkeling van het kind centraal. Anders geformuleerd gaat het hier om de gebieden met de vier O's:

- Opvang
- Onderwijs
- Ontspanning
- Opvoeding

Gezin, school en omgeving

Kinderen ontwikkelen zich niet alleen op school, maar ook thuis en in de omgeving van gezin en school. Door betere onderlinge afstemming kunnen de participanten in de brede school vanuit hun eigen (school)concept, opvoedings- en onderwijsfacetten aan elkaar koppelen. De brede school wil een omgeving creëren die kinderen zorg en ondersteuning biedt bij hun ontwikkelingsproces. Dit betekent naast het leggen van dwarsverbanden tussen de diverse leefomgevingen, ook inhoudelijke verbetering van ontwikkelingsstimuli voor de jeugd.

Ouders zijn belangrijk

Bij de ontwikkeling en opvoeding van kinderen spelen ouders een belangrijke rol. De brede school is er niet alleen voor de kinderen, maar ook voor de ouders. Het informeren van ouders en het betrekken van ouders bij de ontwikkeling van de brede school is een voorwaarde voor succes. Alle ouders willen dat het goed gaat met hun kind. De betrokken organisaties in de brede school dragen een eigen verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling en opvoeding van kinderen. Voor ouders willen zij een ondersteunende rol vervullen. Ouders zijn zelf verantwoordelijk voor hun eigen kinderen. Organisaties en ouders in de brede school spreken elkaar aan op elkaars verantwoordelijkheden. Dat betekent, dat organisaties en ouders elkaar serieus nemen, naar elkaar luisteren en respect hebben voor elkaar.

Samenwerking met respect voor eigen identiteit

Respect voor elkaars werkwijze is een voorwaarde voor samenwerking. Vanuit respect voor eigenheid en werkwijze willen de organisaties in de brede school gebruik maken van elkaars diensten en deskundigheden en werken aan multifunctioneel gebruik van ruimten en faciliteiten. Het open staan voor elkaars opvattingen en ideeën is hierbij een belangrijk uitgangspunt. Samenwerking dient niet tot stand te komen om het samenwerken, maar omdat het meerwaarde oplevert voor de ontwikkeling van het kind.

3.4 Profielen als instrument voor visie en doelen

De gezamenlijke visie bestaat uit uitgangspunten, missie, ambities en doelen die eenduidig en kernachtig worden verwoord. Profielen kunnen de beeldvorming uit de initiatiefase versterken. Het zijn korte typeringen waarin doelen, doelgroepen en programmering samenhangend worden beschreven. Men onderscheidt vijf typen brede scholen: het onderwijsachterstandenprofiel, het verrijgingsprofiel, het zorgprofiel, het opvangprofiel en het wijkprofiel.

Profielen bieden houvast bij het ontwikkelen van de gezamenlijke visie. Ze geven richting aan discussies over doelstellingen van de brede school. Daarna laat men ze vaak los om een eigen combinatie samen te stellen, vaak met elementen uit verschillende profielen. ‘De brede school op West’ krijgt op die manier een eigen ‘Eilandprofiel of Westprofiel.’

Op Terschelling denken de scholen aan een mix van het Verrijkingsprofiel en het Zorgprofiel. Kerndoel van het Verrijkingsprofiel is brede (sociale) ontwikkeling van kinderen. De doorgaande lijn betreft de relatie tussen formeel en informeel leren en met name de pedagogische afstemming tussen school en buitenschoolse instellingen. Verrijken doet de school met buitenschoolse activiteiten op sociaal, cultureel en sportief gebied. Kerndoel van het Zorgprofiel is de verbreding van de zorg om de leerling. De doorgaande lijn betreft hier vooral de afstemming van de expertise in de zorgverbreding. ‘Producten’ zijn schoolmaatschappelijk werk, programma’s voor opvoedingsondersteuning en logopedie. Er is aandacht van specialisten voor individuele kinderen en gezinnen.

De Stichting Jeugdwerk Terschelling denkt aan vooral het Verrijkingsprofiel en de Stichting Kinderopvang aan een combinatie van het Verrijkings-, het Zorg- en het Opvangprofiel. Met name in eerste instantie aan dagopvang voor 0-4 jarigen.

In onderstaande figuur wordt de voorgestelde mix van brede schoolprofielen met hun kerndoel en de gewenste resultaten gepresenteerd.

	Kerndoel	Gewenste resultaten
Verrijkingsprofiel	Accent op de brede sociale ontwikkeling van kinderen.	<ul style="list-style-type: none"> • “Verrijken” school met (gezamenlijke) buitenschoolse activiteiten en cursussen van 6 tot 10 weken na schooltijd door een verlengde schooldag; • Deelname is vrijwillig
Zorgprofiel	Accent op verbreding van de zorg rond kinderen (en hun ouders) in en om de school en organiseert daartoe netwerken (ZAT e.d.).	<ul style="list-style-type: none"> • Toegang vergroten en drempel verlagen voor logopedie, schoolmaatschappelijk werk en schoolpsycholoog door spreekuur op locatie; • Coachen van kinderen bij de ontwikkeling van sociaal-emotionele vaardigheden; • Bieden van opvoedingsondersteuning aan ouders; • Adviseren leerkrachten over omgang met gedragsproblemen in de klas; • Samenwerking tussen IB-ers en andere specialisten.
Opvangprofiel	Voorzien in de behoefte aan kinderdagopvang, buitenschoolse opvang en opvang in de vakanties.	<ul style="list-style-type: none"> • Naast reguliere kinderdagopvang en buitenschoolse opvang, ook professionele tussenschoolse opvang; • Gebruik maken door de ouders is vrijwilligers.

Overeenkomsten

Kijkend naar de overeenkomsten in de profielen dan zijn de kernpunten in het profiel van de brede school West:

- De brede ontwikkeling van kinderen door een rijk en gevarieerd aanbod van activiteiten;
- Verbreding van de zorg⁷ rond kinderen in en om de school en kinderopvang;
- Kwalitatief goede opvang voor kinderen buiten schooltijd.
- Gedacht wordt ook aan het vormgeven aan een doorlopend aanbod van bijvoorbeeld opvang vóór en na schooltijd, onderwijs, overblijf, en culturele, sportieve en educatieve activiteiten na en tijdens school.

⁷ Omdat er geen speciaal basisonderwijs is op het eiland is dit een belangrijk speerpunt, waar al aan gewerkt wordt, maar gericht ook op de begeleiding van ouders, verdere ontwikkeling behoeft.

3.6 Overkoepelende visie

Op basis van gezamenlijke benoemde ambities en uitgangspunten, de eigen missie en visie van de partners en de recent gehouden inventarisatie wordt de volgende overkoepelende visie voor de brede school geformuleerd:

De brede school richt zich primair op de ontwikkelingskansen van jeugdigen in brede zin. De brede school is een samenwerkingsnetwerk van de sectoren onderwijs, kinderopvang, welzijn en zorg. De brede school is geen doel op zich, maar een niet vrijblijvende aanpak waarmee inhoudelijke doelen bereikt kunnen worden. Op de eerste plaats staan de ontwikkelingskansen van kinderen van 0-12 jaar.

Schoolbesturen in den lande constateren, mede onder invloed van de commissie Dijsselbloem, een roep om meer aandacht voor de kerncompetenties in het onderwijsprogramma. Ook op Terschelling is het vinden van een goede balans tussen enerzijds de noodzaak om meer aandacht te besteden aan de kerncompetenties en anderzijds de wens om de pedagogische opdracht in te bedden in een bredere maatschappelijke opdracht, dé uitdaging voor de brede schoolontwikkeling. Het gemeentelijk beleid wil hierbij aansluiten. Dat betekent dat de verbreding en versterking van ontwikkelingskansen van jeugdigen het primaire doel vormt van het brede schoolbeleid. Door de brede schoolontwikkeling kan het primaire proces van de school even onder druk komt te staan. Dit mag echter niet structureel zijn.

Het werken in brede schoolverband vraagt om meer en andere competenties dan het werken bij één instelling. Het samenwerken met andere organisaties en professionals vraagt om een bredere blik op het eigen werk en dat van anderen; er ligt een gezamenlijke opdracht. Het team van een brede school bestaat veelal uit medewerkers met verschillende achtergronden: leerkrachten, sociaal-cultureel werkers, begeleiders van sport- en kunsteducatieve instellingen, leidsters van kinderopvang en peuterspeelzalen, jeugdhulpverleners. Omdat er met zoveel verschillende deskundigheden gewerkt wordt, is het belangrijk rekening te houden met de cultuurverschillen tussen werkvelden. Cultuurverschil kan bestaan uit: jargon, invalshoek, opleiding, organisatiestructuur, pedagogische visie. Het is essentieel dat er afstemming plaatsvindt over de inhoud en organisatie van de activiteiten in de brede school. Afstemming van de werkzaamheden kan het beste gebeuren vanuit een gezamenlijke pedagogische visie. Die ontstaat al werkende en door de uitwisseling over elkaars activiteiten. Het is dus belangrijk dat het management deze uitwisseling straks stimuleert. Uiteindelijk zal de gezamenlijke pedagogische visie terug te vinden zijn in de beleidsnotities van de brede schoolpartners.

4. Ontwikkeling van de samenwerking

De ontwikkeling van de samenwerking in de brede school zal gaan liggen in de praktische meerwaarde: de intensivering van de communicatie en de winst van zinvol gebruik te maken van elkaars expertise. De brede school kan het beste als een voortdurend en flexibel ontwikkelingsmodel worden gezien. Kern van de brede school samenwerkingsgedachte is, dat veel mag en heel weinig moet.

Het is belangrijk de mogelijkheden open te houden om de meerwaarde van de brede school van meet af aan zo groot mogelijk te laten zijn, uiteraard met respect voor de visie van andere participanten. Dat geldt zeer zeker ook voor de fysieke omstandigheden: het gebouw en alle infrastructuur er om heen. Immers de doelstellingen voor alle deelnemers is de zelfde: goede omstandigheden creëren voor de ontwikkeling van kinderen.

Om met elkaar te kunnen samenwerken is het van belang om vooraf uitgangspunten te formuleren. Deze uitgangspunten zijn deels al in het ambitieplan benoemd en zijn ook belangrijk voor de vertaling van de gezamenlijke visie in acties of activiteiten. Dit betekent dat:

- de betrokken instellingen de doelstellingen van de samenwerking onderschrijven;
- elke organisatie bijdraagt aan de doelstelling vanuit haar eigen autonomie (missie en visie);
- iedere organisatie haar eigen identiteit behoudt, herkenbaar voor zowel de medewerkers van de organisatie, de partners binnen de brede school als de kinderen en ouders;
- elke organisatie bijdraagt aan de samenwerking vanuit haar competenties. Vanuit hun eigen sterke kanten dragen de organisatie bij aan de ontwikkeling van het kind en ondersteunen zij de andere organisaties. De organisaties zijn ook bereid minder ontwikkelde kanten tot ontplooiing te brengen en hierbij steun van de andere organisaties te ontvangen.

Het werken aan deze uitgangspunten vereist een respectvolle wijze van omgang met elkaar, waarbij de brede schoolpartners gelijkwaardig met elkaar omgaan. Zij gebruiken elkaars sterktes, staan open voor elkaar en zijn bereid van elkaar te leren. Samenwerken is een groeimodel. Door op bovenstaande wijze in elkaar te investeren wordt de samenwerking door de tijd heen intensiever en meer omvattend.

Naast de hierboven omschreven uitgangspunten, is het belangrijk hoe door de participanten binnen de brede school in de praktijk invulling aan deze uitgangspunten zal worden gegeven. Hieronder worden de belangrijkste genoemd:

- De brede school biedt extra ontwikkelingskansen voor de kinderen;
- Alle betrokken partijen werken samen om het kind een optimale ontwikkelingskans te geven waarbij leren, zorg, opvang, ontspanning en dienstverlening centraal staan;
- De ontwikkeling vindt plaats in een voor het kind veilige omgeving waarbij het kind zich geaccepteerd en gerespecteerd voelt door de volwassenen en de andere kinderen;
- De ontwikkeling van het kind beperkt zich niet tot het cognitieve terrein en strekt zich ook uit tot het sociale en culturele terrein;
- De instellingen onderhouden een optimale communicatie met elkaar en met de ouders om te komen tot een goede afstemming tussen de verantwoordelijkheden van de instellingen en de ouders en het geven van nodige ondersteuning bij de ontwikkeling van het kind;
- De brede school is een plaats waar kinderen, ouders en eventueel ook buurtbewoners met plezier komen en elkaar kunnen ontmoeten. Elkaar ontmoeten en het (kunnen) delen van zorgen vormt een belangrijke binding.

Mogelijkheden om de samenwerking te coördineren zijn onder andere het aanstellen van een coördinator multidisciplinaire samenwerking en/of structureel deelnemersoverleg door middel van roulerend voorzitterschap. In de voorbereidingsfase zal de Werkgroep Activiteitenaanbod gevraagd worden een voorstel te ontwikkelen voor het vraagstuk van de coördinatie. Hierbij kan gekozen worden voor een ontwikkelingsmodel.

4.1 Groeimodel en kwaliteitsontwikkeling

Het onderkennen van een ondersteuningsbehoefte en het inzicht over en weer in vraag en aanbod groeit naarmate partners langer en intensiever met elkaar samenwerken. De breedte van de samenwerking spiegelt zich in de breedte van het ontwikkelingsproces en de zorgtaak: deze richten zich op de ontwikkeling van het kind, het onderwijs en de begeleiding/ondersteuning van de ouders bij hun verantwoordelijkheid voor de opvoeding van het kind. Het onderwijs omvat naast de cognitieve aspecten ook de sociaal-maatschappelijke, culturele en sportieve ontwikkeling van het kind. Dit alles stelt hogere eisen aan de partners en aan de samenwerking tussen de partners.

De breedte van het ontwikkelingsproces vergt meer individuele aandacht binnen het onderwijs en de opvang/begeleiding van het kind. De vraaggerichte zorg vereist maatwerk en daarmee ook een optimale informatiestroom van de vraagkant naar de zorgkant. Het leveren van maatwerk vereist vervolgens een grote mate van deskundigheid van de zorgkant. De investering die dit van alle medewerkers vraagt wordt op termijn gecompenseerd door de vroegtijdige onderkenning van de ondersteuningsvraag. Met vroegtijdige signalering (VVE) wordt gestreefd naar een meer efficiënte investering: in een kortere periode kan een beter eindresultaat worden bereikt. Hierdoor ontstaat ruimte om ook op andere terreinen te investeren. Het toenemend maatwerk doet ook een zwaarder beroep op de deskundigheid van de zorgverlener. Het opbouwen en uitwisselen van expertise vormt een belangrijke voorwaarde voor de kwaliteit van de samenwerking. Voor alle partijen geldt bij de ontwikkeling van de samenwerking dat de kosten voor de baten uitgaan. De samenwerking zal in de aanvangsjaren van alle partijen een extra investering vragen in tijd en deskundigheidsontwikkeling. Een succesvolle samenwerking zal langs de weg van de geleidelijkheid vorm krijgen. Gaandeweg het traject ontstaat de mogelijkheid om de samenwerking uit te breiden en/of te verdiepen.

4.2 Doorgaande lijn

Door een aantal participanten (basisscholen, peuterspeelzaal en kinderopvang) wordt groot belang gehecht aan de doorgaande lijn binnen de ontwikkeling van een kind. Dit betekent dat er zo weinig mogelijk breuken dienen te zijn in het volgen van de kinderen. De doorgaande lijn krijgt vorm in verschillende situaties.

Conform de doelstelling verwoord in het ambitieplan moet er zoveel mogelijk een doorgaande lijn zijn in de overdracht van kinderen tussen, peuterspeelzaal, kinderdagopvang en basisscholen, waarbij speciale aandacht bestaat voor kinderen die extra zorg behoeven. Kennis van de ontwikkelingssituatie van kinderen geeft de mogelijkheid om hierop actie te ondernemen als dat gewenst is. Naast de samenwerking en activiteiten die in dit kader al worden ondernomen op de basisschool ligt de meerwaarde vooral ook in de versterking van de samenwerking tussen de voorschoolse voorzieningen en de zorg. Juist in deze leeftijd zijn de verschillen tussen de kinderen aanzienlijk.

Daarnaast wordt een doorgaande lijn bevorderd tussen de verschillende leefmilieus van kinderen binnen de school, gezin en vrije tijd. Naast het versterken van het cognitieve aspect dragen de buitenschoolse activiteiten bij aan de ontwikkeling van het kind op het vlak van sociaal / emotionele ontwikkeling, creativiteit, cultuur en sport.

4.3 Naar één pedagogische visie

Een ander aspect van de doorgaande lijn kan worden gevormd door een eenduidige wijze van benaderen van de kinderen binnen de brede school. De partners proberen de

benadering van de kinderen en de omgang met de ouders met elkaar te overleggen. Het gaat hier dan over een gezamenlijke pedagogische visie, missie, klimaat of dialoog. Het is van belang dat deze nog te ontwikkelen visie door alle samenwerkende partners wordt onderschreven. Deze visie kan gezien worden als een samenstel van opvattingen dat de basis vormt voor het handelen van alle professionals en vrijwilligers in relatie tot het kind, maar ook centraal staat in de interactie tussen volwassenen onderling, waarin zij naar elkaar een voorbeeldfunctie hebben. Een eenduidig pedagogisch klimaat laat onverlet dat elke instelling haar eigen identiteit behoudt. Het pedagogisch klimaat richt zich vooral op:

- Bevorderen van gevoel van veiligheid en geaccepteerd worden;
- Uitdagende leeromgeving;
- Bevorderen van zelfstandigheid, autonomie en competentie;
- Regels en structuur;
- Relatie tussen de leerkracht/leidster en het kind;
- Houding t.o.v. verschillen in wijze en tempo van leren/individuele aandacht voor de leerling;
- Aandacht voor de ontwikkeling van sociale vaardigheden (samenwerken, samenspelen);
- Aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Het ontwikkelen van een gezamenlijke pedagogische visie voor de brede school West wordt belangrijk op het moment dat de partners het nieuwe gebouw gaan gebruiken. Dit neemt niet weg dat men hier al in eerder stadium⁸ aan kan gaan werken.

Zonder een gezamenlijke pedagogische visie is integraal werken, dus het werken in brede school verband, onmogelijk. Je kunt niet onderwijs, opvang en zorg gaan bundelen met als argument dat dit beter is voor de kinderen, zonder dat je het met elkaar eens bent hoe je dan met de kinderen om wilt gaan. Het kind zal in alle instellingen ongeveer een zelfde pedagogisch klimaat moeten treffen. Het kan niet zo zijn dat de school een autoritaire aanpak van de kinderen hanteert en de naschoolse opvang de kinderen alle ruimte en vrijheid geeft om te doen en laten wat ze willen. De sfeer na schooltijd hoeft overigens niet precies dezelfde sfeer te zijn als onder schooltijd. Het is logisch dat het er na schooltijd lossier en meer ontspannen aan toegaat.

Pedagogisch beleid ontwikkelen met meerdere samenwerkingspartners is geen eenvoudige klus. Ten eerste gaan de praktische zaken meestal voor; de activiteiten moeten worden georganiseerd en er moeten afspraken worden gemaakt over het beheer van het gebouw en ten tweede heeft het gezamenlijk ontwikkelen van een pedagogisch beleid veel tijd en ook onderhoud nodig.

Toch is het pedagogisch beleidsplan het fundament van de brede school. Het zorgt ervoor dat iedereen vanuit eenzelfde pedagogische visie werkt wat de ontwikkeling en het welbevinden van kinderen ten goede komt. Dit is waar de partners van de brede school West gezamenlijk aan willen werken. In het algemeen worden samenwerkende partijen het vaak al snel eens over abstracte pedagogische uitgangspunten zoals 'respect voor het individuele kind, vergroten van ontwikkelingskansen en het stimuleren van zelfstandigheid'. Lastiger wordt het als deze abstracte begrippen concreet gemaakt moeten worden. Wat verstaat een ieder onder zelfstandigheid, wat mag een kind dan allemaal zelf doen, enzovoorts.

4.4 Effecten van de brede school

In voorgaande hoofdstukken is gesproken over de meerwaarde van de brede school. In de voorbereidingsfase is het relatief eenvoudig de doelen die de partners willen bereiken, af te spreken. Toch is het vele malen belangrijker te weten of de doelen van de brede school worden bereikt. De centrale vraag die hier gesteld moet worden is: 'Wat worden kinderen er beter van, en doen we de dingen die we beogen ook goed?'

⁸ De partners denken hierbij aan het organiseren van gezamenlijke studiedagen. De stuurgroep brede school zal hiervoor nog een voorstel doen.

In het land is er in het laatste decennium niet alleen onderzoek gedaan naar de opbrengsten van de brede school, maar ook naar interventies/activiteiten die ontwikkelingskansen van kinderen vergroten. Daaruit wordt geconcludeerd door onderzoekers, dat de veronderstelde meerwaarde van de brede schoolaanpak is, dat verschillende maatregelen (doelstellingen) gelijktijdig worden geëffectueerd. Men denkt dan meer in een systeem, waarbij alle verschillende activiteiten samen een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de kinderen. Het effect aantonen van de brede school in zijn algemeenheid is zeer complex en vraagt om langdurig onderzoek. Wat wel kan, is dat de individuele brede school probeert aan te tonen wat de brede schoolontwikkeling oplevert voor kinderen op die specifieke school. Zo kan bijvoorbeeld de brede school West de eigen opbrengsten bepalen door na te gaan in hoeverre de eigen doelen bereikt worden door de gekozen activiteiten. Het gaat dan verder dan iets is leuk om te doen of dat een partner iets aanbiedt.

Over het activiteiten aanbod moeten nog afspraken worden gemaakt tussen de partners. Hiervoor wordt nog een werkgroep aan het werk gezet, die onder andere tot taak heeft na te gaan of de gekozen activiteiten aansluiten op de gekozen doelen uit de door de partners bepaalde profielen en de centrale opgave de ontwikkelingskansen van kinderen te vergroten. Het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS) heeft recentelijk een instrument⁹ ontwikkeld, waarbij over de werkwijze in de brede school kritische vragen worden gesteld over de helderheid van de doelen, het waarom van de doelen en de relatie met de activiteiten. Deze vragen zijn op basis van wat de partners gezamenlijk beogen (en is vastgelegd in het ambitiedocument en dit visiedocument) al voor een groot deel te beantwoorden. Door in de voorbereidingsfase al het APS-instrument van zelfevaluatie te gebruiken, wordt de kans groter dat de partners met elkaar die dingen gaan doen om de ontwikkeling van kinderen ook daadwerkelijk te vergroten. De Werkgroep Activiteiten aanbod zal zich zo bewuster worden van doelen en activiteiten en de relatie daartussen.

Om na te gaan wat de meerwaarde is van de eigen brede school, is het formuleren van brede school-eigen en kindgerichte doelen een eerste stap. Het benoemen van doelen op kindniveau is essentieel omdat daarmee bepaald wordt waar de brede school voor staat en waar de zelfevaluatie straks in de praktijk zich op moet richten. Bij voorkeur gebeurt dit in dialoog met relevante anderen, als kinderen, ouders en gemeente. Hier is op West al mee begonnen. Er ligt nu genoeg materiaal voor de Werkgroep Activiteiten aanbod om met de doelen de neuzen dezelfde kant op te zetten.

⁹ 'De brede school wat worden kinderen daar beter van?' Zelfevaluatie door brede scholen, APS, Utrecht 2010.

5. Consequenties op vormgeving accommodatie

Alvorens een nieuw gebouw te ontwerpen, is het van belang dat de partners vanuit deze gezamenlijke visie op de brede school, inhoudelijke bouwstenen voor het ontwerp aanleveren. Immers, de inhoud staat centraal in de brede school. Het gebouw staat ten dienste van de multidisciplinaire samenwerking, gericht op het vergroten van ontwikkelingskansen voor kinderen.

De gebouwaspecten worden in een programma van eisen (functioneel-technisch en ruimtelijk) vastgelegd. Daarbij wordt in het bijzonder aandacht geschonken aan flexibel en gemeenschappelijk gebruik van ruimten enerzijds en het waarborgen van de eigen identiteit en gebruikerseisen van de afzonderlijke participanten anderzijds.

Op basis van dit programma van eisen biedt de huisvesting ruimte voor het brede scala aan activiteiten en de samenwerking tussen instellingen. De ontwikkelingen op het educatieve vlak leiden er toe dat er meer behoefte is aan flexibel indeelbare ruimten. Voor de jongste doelgroepen is veiligheid en geborgenheid van wezenlijk belang. Het bouwconcept ondersteunt de invulling van de voorgenomen samenwerking.

De brede schoolpartners hebben aangegeven dat zij behoefte hebben aan een multifunctionele accommodatie:

- waar kinderen zich veilig voelen;
- waar kinderen niet het gevoel krijgen onder te sneeuwen in de massa;
- waar alle kinderen (met en zonder rugzakje) ontwikkelingskansen worden geboden;
- waar maatwerk mogelijk is voor kinderen met een specifieke zorgbehoefte (Passend Onderwijs);
- waar kan worden gewerkt vanuit een eigen schoolconcept en leerkrachten het gevoel hebben in “een eigen school” te werken;
- die ouders qua fysieke uitstraling zien als hun school;
- waar de scholen herkenbaar zijn aan het eigen onderwijsconcept en identiteit;
- waar naast onderwijs gedurende de schoolweek buitenschoolse opvang (sport, en cultuur) kan worden gerealiseerd;
- waar naast peuterspeelzaalwerk ook kinderopvang wordt aangeboden;
- waar gewerkt wordt aan een gezamenlijk pedagogisch klimaat;
- waar een duidelijke relatie bestaat tussen de doelen van de brede school en de opbrengsten;
- waar ouders en professionals met elkaar kunnen werken aan vraagstukken op het gebied van opvoeden en opgroeien;
- waar voldoende buitenruimte is voor alle doelgroepen.

5.1 Vertaling van uitgangspunten naar samenwerking in de praktijk

De inhoudelijke en organisatorische samenwerking wordt mede bepaald door de mogelijkheden cq. inrichting van het gebouw. De bestaande schooltijden bepalen onder meer de ‘werktijden’ van de buitenschoolse opvang en daarmee de openstelling van de brede school. Voor de naschoolse activiteiten en de kinderopvang gelden de tijden van 8.00 tot 18.00 uur.

In het ambitiedocument wordt door de partners aangegeven, welke voorzieningen en ruimten de scholen met de andere partners zouden kunnen delen. De optelsom van deze mogelijkheden gekoppeld aan de wensen voor inhoudelijke samenwerking creëert een stimulerende omgeving die vorm krijgt door de aanwezigheid van leerpleinen, multifunctionele ruimten (waaronder een centrale ontmoetingsruimte), een handvaardigheidlokaal en (koppelbare) speellokalen. De toegevoegde waarde van samenwerking binnen één gebouw in termen van ruimte is in het Ambitieplan als volgt geformuleerd:

Naast een gezamenlijk exploitatie en het delen van expertise is het gezamenlijk gebruik van vierkante meters een slimme oplossing om specifieke ruimtes te creëren. Het verantwoord omgaan met deze m² in wissel- en groeilokalen, zoals handvaardigheids-, techniek-, cultuur-, dans- en dramalokaal, leskeuken, personeelskamer, ib-rt ruimtes, spreekkamer/werkruimtes, sportaccommodatie (school, naschoolse opvang, sportverenigingen), biedt ruimte voor meer voorzieningen, die ten goede komen aan het gemeenschappelijk welzijn van de gemeenschap van West-Terschelling.

Om volledig te zijn wordt in het Ambitieplan de volgende opsomming van voorzieningen gepresenteerd:

- schoonmaak
- repro
- sport en spel op het buitenterrein
- sport en spel in de speelzaal
- sport en spel in de binnensportaccommodatie
- aula/toneel
- ict
- telefonie (één centrale)
- sanitair
- vergaderruimte
- personeelsruimte
- spreekkamers
- orthotheek
- IB/RT-ruimte
- voorschoolse, tussenschoolse en naschoolse opvang
- keukenvoorziening

5.2 Ontwikkelingen en trends in de Kinderopvang

Kinderopvang en buitenschoolse opvang zijn niet meer weg te denken uit de maatschappij. In steeds meer gezinnen werken beide ouders en steeds meer kinderen brengen tijd door buiten het gezin. Dit vraagt om voldoende en kwalitatief goede kinderopvangvoorzieningen. Het is de bedoeling dat er in de brede school West ook kinderopvang wordt aangeboden. Dat is nieuw op West. De vraag naar kinderopvang op Terschelling wordt bepaald door verschillende factoren. Misschien zijn de geïsoleerde positie van het eiland en de economische mogelijkheden daarvan wel de meest belangrijke. Om de toekomstige vraag naar kinderopvang in te schatten is het van belang de belangrijkste factoren en hun mogelijke invloed op een rij te zetten.

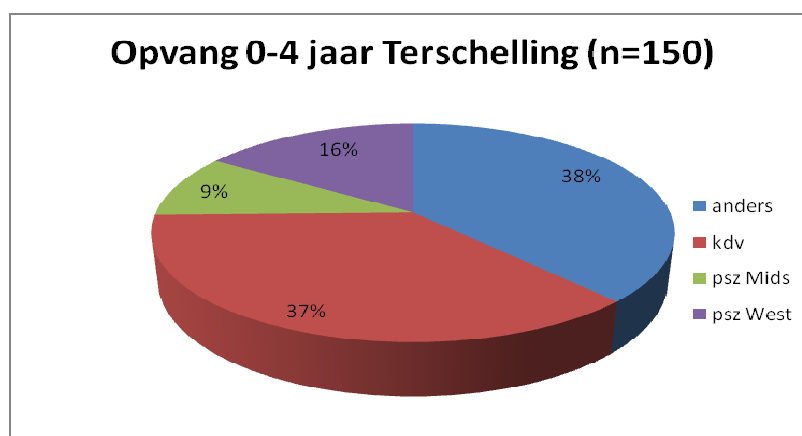
Uit landelijk onderzoek¹⁰ blijkt dat zodra de economie aantrekt en de werkgelegenheid groeit, er de verwachting is, dat ook de vraag naar kinderopvang zal groeien. Dit heeft te maken met een groeiende arbeidsparticipatie van vrouwen waardoor niet alleen de vraag naar kinderopvang stijgt, maar ook steeds minder aanbieders van kinderopvang in het informele circuit beschikbaar zijn. Steeds meer moeders gaan werken en de acceptatie van (formele) kinderopvang neemt toe. Afgezien van extreme ontwikkelingen spelen prijs, aanbod en kwaliteit geen grote rol bij de vraag naar kinderopvang.

De Stichting Kinderopvang Terschelling verzorgt alleen dagopvang in Midsland. De wachtlijst voor dagopvang groeit gestaag. Gemeente en Stichting Kinderopvang hebben in het voorjaar (peildatum 23 maart 2010) bekeken in hoeverre de populatie van 0-4 jarigen wordt bereikt door de voorschoolse voorzieningen (peuterspeelzalen en kinderdagverblijf). De bestanden van beide organisaties zijn aan elkaar gekoppeld op postcodeniveau en geprojecteerd in de volgende tabel. Hierbij moet worden opgemerkt dat sommige kinderen zowel op het kinderdagverblijf als op de peuterspeelzaal zitten.

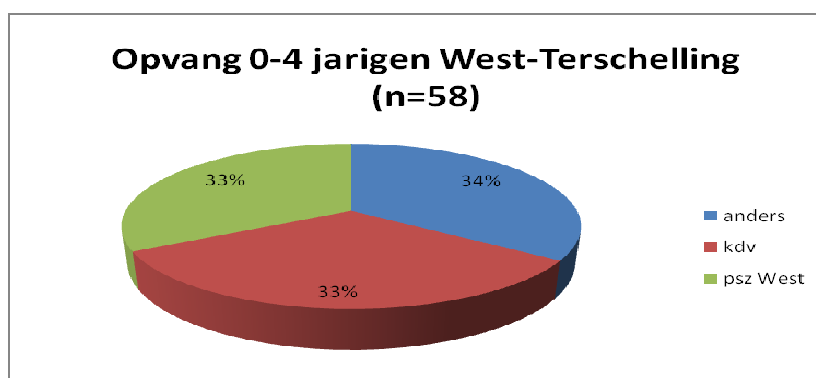
¹⁰ Portegijs et al., (2006). *Hoe het werkt met kinderen. Moeders over kinderopvang en werk*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

dorp	postcode	0-4 jaar	2-4 jaar	KDV	PSZ Mids	PSZ west
West-Terschelling	8881	58	33	19	0	19
Hee	8882	2	1	1	0	0
Kaart (Horp)	8883	0	0	0	0	0
Baaiduinen	8884	2	1	0	0	0
Kinum	8885	1	0	0	0	0
Midsland	8891	36	17	17	4	2
Seerijp	8892	0	0	0	0	0
Landerum	8893	6	3	1	2	0
Formerum	8894	16	10	6	2	0
Lies	8895	2	2	1	1	0
Hoorn	8896	22	14	6	5	3
Oosterend	8897	5	2	4	0	0
totaal		150	83	55	14	24

Grafisch ziet bovenstaande tabel er zo uit:

Kijken we sec naar de populatie van nul- tot vierjarigen in West-Terschelling, dan ontstaat er het volgende beeld:

Als er in West-Terschelling straks dagopvang kan worden aangeboden, dan bestaat het risico dat de vraag mogelijk het aanbod gaat overtreffen. De latente behoefte is meestal groter dan demografische cijfers aangeven.

Kijkend naar de nabije toekomst dan is er extra ruimte nodig in de brede school voor het peuterspeelzaalwerk en de kinderopvang. De stichting Kinderopvang Terschelling zoekt op dit moment naar oplossingen op West om aan de huidige vraag te kunnen voldoen. Samen met de gemeente wordt er gekeken naar mogelijkheden voor uitbreiding en tijdelijke huisvesting vooruitlopend op de huisvesting in de brede school.

5.3 Specifieke ruimtelijke eisen

De brede school heeft voor de uitvoering van Passend Onderwijs en daarmee de aanwezigheid van specialisten voor begeleiding van kinderen, aparte werkruimten nodig. Voor kinderen met een specifieke beperking zoals een ernstige vorm van ASS of het Pierpontsyndroom (kinderen die momenteel onze scholen bezoeken), is een rustige afgescheiden werkplek nodig waar het kind onder begeleiding van een gespecialiseerde begeleider activiteiten uit kan voeren.

Kijkend naar de historie zijn er gemiddeld op jaarbasis 14 kinderen met een beperking op het eiland aanwezig. Op jongere leeftijd verblijven deze kinderen op het kinderdagverblijf; op de leerplichtige leeftijd gaan deze kinderen veelal direct naar het primair onderwijs. Voor het dorp West gaat het om een gemiddelde van 6 à 8 rugzakleerlingen.

De brede school op West-Terschelling is een ontmoetingsplaats voor alle disciplines die met het kind verbonden zijn: ouders, leraren, leidsters, schoolmaatschappelijk werker, jeugdgezondheidsdienst, jeugdwerker (of vrijwilligers), ambulante begeleiders, consultatiebureau en sbo-medewerkers. Voor al deze mensen wil de brede school een plek creëren waar zij ten bate van het kind hun werk kunnen verrichten. Hierbij kan uiteraard met regelmaat gebruik gemaakt worden van elkaars ruimten. Echter een aantal basiswerkplekken is noodzakelijk:

- directiekantoor voor de schooldirecteuren en de manager van het SKOT;
- 4 gesprekskamers/werkkamers voor de ouders, leraren, ambulante begeleiders, intern begeleiders, jeugdgezondheidsdienst, consultatiebureau medewerkers, schoolpsycholoog, schoolmaatschappelijk werker, logopedist, dyslexiebehandelaar, motorisch remedial teacher, remedial teacher;

Naast deze basiswerkplekken zijn er nog (multifunctionele) groepsruimten en gemeenschapsruimten gewenst als:

- een multifunctionele gemeenschapsruimte voor het houden van vieringen en maandsluitingen, ouderavonden, scholingen, voorlichtingsavonden;
- Een multifunctioneel lokaal voor buitenschoolse opvang, SJT-activiteiten, handvaardigheids- en technieklessen voor de scholen;
- voor de kinderopvang;
- het peuterspeelzaalwerk (en medegebruik speellokaal);
- ontspanningsruimte voor de kinderen (huiskamer).

Bijlage 1. Speelveld anno 2010

1. Spelregels, spelers en middelen

De afgelopen jaren is het speelveld van de brede school veranderd. De spelregels zijn veranderd door nieuwe wet- en regelgeving, de spelers zijn anders ten opzichte van elkaar komen te staan en de verdeling van de (financiële) middelen is veranderd. Ook zijn er ontwikkelingen geweest die de rol van de gemeente en die van de schoolbesturen wezenlijk hebben veranderd. Met name de wettelijke verplichting van de scholen om de buitenschoolse opvang te organiseren, brengen opvang en onderwijs steeds dichterbij elkaar. Ook omdat ouders steeds meer gebruik maken van de opvang, die al dan niet direct aan de school gekoppeld is, wordt de scheidslijn tussen opvoeding, opvang en educatie steeds smaller.

2. Ander speelveld voor gemeente en schoolbesturen

Binnen het lokaal onderwijsbeleid zijn de verhoudingen tussen gemeenten en het onderwijs sterk veranderd. Vanaf 1 augustus 2006 hebben scholen en schoolbesturen meer beleidsvrijheid en beleidsverantwoordelijkheid gekregen, terwijl gemeenten andere taken en minder financiële sturingsmogelijkheden hebben gekregen.

Van de gemeente wordt verwacht dat zij als meest nabije en voor het jeugdbeleid verantwoordelijke overheid, de regierol op zich neemt en in het kader van de sociale infrastructuur voor de jeugd inzet op samenhang tussen onderwijs- en jeugdbeleid. Primair verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs in de gemeente zijn de scholen en hun besturen zelf. De gemeente kan daarbij vooral een voorwaardenscheppende, ondersteunende en stimulerende rol vervullen. Dit doet de gemeente door te zorgen voor een goede pedagogische infrastructuur en de samenwerking te bevorderen en te faciliteren van scholen met andere instellingen, zoals welzijnswerk, peuterspeelzaalwerk, kinderopvang, schoolmaatschappelijk werk, jeugdgezondheidszorg en het Centrum voor Jeugd en Gezin.

Samen hebben gemeenten en schoolbesturen de verplichting gekregen om minimaal één keer per jaar overleg te voeren over een aantal verplichte onderwerpen, zoals de doorgaande lijn tussen voorschoolse voorzieningen en primair onderwijs en integratie/segregatie. Centraal in de dialoog met het onderwijsveld over de kwaliteit van het lokale onderwijs is de Lokale Educatieve Agenda (LEA) komen te staan. Deze staat niet op zich, maar vormt onderdeel van het lokaal onderwijs- en jeugdbeleid.

3. De rol van de gemeente

Bij realisatie van een brede school gaat het vooral om samenwerken tussen gemeente en partners. Het initiatief voor een brede school ligt primair bij de school zelf. De rol van de gemeente is in deze regio voerder. De gemeente gaat met de partners in gesprek, faciliteert en stelt kaders. Nader uitgewerkt:

- De gemeente is voorzitter lokaal onderwijsoverleg (o.a. LEA/brede school);
- De gemeente bepaalt beleidskaders op hoofdlijnen;
- De gemeente stuurt de door de gemeente gesubsidieerde instellingen aan;
- De gemeente zorgt voor medewerking van andere belangrijke actoren;
- De gemeente verleent subsidies;
- De gemeente zorgt voor afstemming met de overige gemeentelijke beleidsterreinen.

4. De rol van het onderwijs en de schoolbesturen

Een schoolbestuur zal zelf keuzes willen maken of ze van een school als een eiland in het dorp over wil gaan naar een school die een rol speelt in het dorp en inspeelt op ontwikkelingen in de samenleving. Op basis hiervan kan het schoolbestuur inspelen op brede schoolinitiatieven van scholen, gemeente, rijksbeleid of zelf initiatieven ondernemen. Het schoolbestuur vraagt zich af wat levert de brede school onze scholen op? Bijvoorbeeld:

- Betere schoolprestaties, omdat er meer activiteiten zijn onder- en na schooltijd voor kinderen met onderwijsachterstanden in een meer dynamische leeromgeving;
- Meer leerlingen, omdat ouders voor een school zullen kiezen waar ook buitenschoolse opvang is
- Ouders kiezen eerder voor een nieuw gebouw, als daar ook brede schoolactiviteiten zijn.

Het schoolbestuur en bovenschools management kan directies ondersteunen en stimuleren bij deze ontwikkeling. Zij stellen budget beschikbaar voor formatie, zoals voor coördinatie van activiteiten voor leerlingen en ouders, voor activiteiten en voor deskundigheidsbevordering. Van alle partners wordt verwacht dat zij:

- Zorg dragen voor draagvlak binnen de eigen organisatie;
- Zorg dragen voor de interne communicatie;
- Kwalitatief inhoudelijke en procesmatige inbreng leveren;
- Bijdragen aan contacten met kinderen, ouders en omgeving.

5. Rijksmiddelen

Bij ontwikkeling van een brede school spelen geldstromen van rijksoverheid, gemeente en partners een belangrijke rol. Als het gaat om een echte brede school dan voert de rijksoverheid geen specifiek brede schoolbeleid. Dit komt omdat de regering alle ruimte wil geven aan lokale initiatieven en besluitvorming. Daar passen dus geen landelijke regels bij. Jeugdbeleid, onderwijs(achterstanden)beleid en beleid op thema's als combinatie van arbeid en zorg, sport en cultuur zijn van invloed op de ontwikkeling van de brede school, zowel vanwege de inhoudelijke kansen als de daarbij behorende geldstromen.

Het ministerie van OC&W heeft geconcludeerd dat hardnekkige knelpunten de groei van het aantal brede scholen afremt en dat deze knelpunten zelfs het voortbestaan van brede scholen kunnen bedreigen. Het kabinet heeft daarom een aantal maatregelen genomen om brede scholen te steunen. Daarnaast probeert de regering de schotten weg te halen van geldstromen en instanties, waarmee de middelen meer integraal kunnen worden ingezet voor de benadering 'het kind centraal'.

Met de regeling 'Impuls Combinatiefuncties brede scholen, sport en cultuur' is het de bedoeling nieuwe functies te creëren op uitvoerend en coördinerend niveau (bijvoorbeeld een brede school coördinator of vestigingsmanager MFA). Uitgangspunt bij de Impuls is dat in het kader van het werkgeverschap de combinatiefunctionaris zoveel mogelijk wordt benoemd/ aangesteld bij de scholen of de organisaties voor sport en cultuur. Daar waar kinderopvang- en/of welzijnsorganisaties participeren, kunnen deze onder de impulsvoorwaarden, ook als werkgever optreden.

De gemeente speelt een centrale rol bij de invoering van combinatiefuncties. Deze zijn namelijk per definitie het resultaat van lokaal maatwerk, doordat wordt aangesloten bij het gemeentelijk beleid. De regeling is een kans om participatie, gezondheid, en ontwikkeling van met name jeugd en jongeren te bevorderen. De regeling kan als middel worden ingezet om doelen uit de beleidsnota's op het gebied van onderwijs, sport, cultuur, jeugd, vrijwilligers en gezondheid te bereiken.

De gemeente Terschelling heeft de impulsmiddelen bij het rijk aangevraagd en gaat voor de planuitvoering de lokale kaders nog vaststellen. Ambtelijk is dit in voorbereiding genomen en wordt de regeling verwerkt in de uitvoering van de nota Sportbeleid 2010-2014. De gemeente Terschelling komt in aanmerking voor de vierde tranche (start 2011). Het eerste jaar komt de gemeente in aanmerking voor maximaal 0,3 fte combinatiefunctie, die volledig door het Rijk wordt gefinancierd. In de daarop volgende jaren kan worden uitgegaan van 0,6 fte. De gemeente (en/of in samenwerking met instellingen) zal na het eerste jaar voor 60% cofinanciering moeten dragen om de regeling verder te kunnen uitvoeren.

6. Lokale middelen

Brede school betekent (vaak) dat het bestaande werk (deels) anders wordt georganiseerd. Het is een manier om bestaande activiteiten van diverse instellingen beter op elkaar te laten aansluiten t.b.v. de ontwikkelingskansen van kinderen. Het gaat dus vaak om activiteiten die in principe al worden gefinancierd. In veel gevallen zijn er al bestaande geldstromen voor de financiering van de activiteiten. Als het om formele kinderdagopvang en buitenschoolse opvang (BSO) gaat, dan zijn er bestaande geldstromen: ouders betalen, kinderopvang-aanbieder investeert en vraagt een prijs, de belastingdienst compenseert de betalende ouder afhankelijk van het inkomen.

Een andere geldstroom is die voor sport en cultuur. Sportverenigingen en culturele instellingen ontvangen vaak al subsidie van de gemeente. Het ombuigen van een deel van deze middelen is een mogelijke financieringsbron.

Er kan niet worden uitgesloten dat de ontwikkeling van een brede school de gemeente geld kost. Het gaat dan om extra investeren (additionele middelen) in een samenhangend programma gericht op het vergroten van de ontwikkelingskansen van kinderen. In eerste instantie valt te denken aan investeringen in de sfeer van extra kosten voor het planontwikkelingsproces. Deze kosten komen nu voor rekening van de provincie, maar met ingang van de uitvoeringsfase zal er ook coördinatie nodig blijven voor begeleiding, verdere ontwikkeling en evaluatie van het project. Hiervoor kunnen eventueel ook middelen voor schoolbegeleiding worden ingezet.

Voor de invoering van het een activiteitenplan is een financiële vertaalslag noodzakelijk, die huidige en additionele geldstromen inzichtelijk maakt. Ook in een lopend begrotingsjaar kost dat tijd. Daarnaast zijn sponsorschap en vrijwillige inzet mogelijk om de uitvoering te ondersteunen.

Omdat er sprake is van ontwikkelingen op het gebied van huisvesting (nieuwbouw) dient de gemeente geld te reserveren voor exploitatie, coördinatie en beheersaspecten. De verschillende dekkingsmogelijkheden voor de kosten van nieuwbouw van multifunctionele accommodaties voor brede scholen zijn nader te onderzoeken. Zo'n onderzoek zou een relatie moeten leggen met:

- De mogelijkheid die gebiedsontwikkeling of herstructureringsgebieden bieden voor het realiseren van multifunctionele accommodaties als de brede school;
- Een onderzoek naar de mogelijkheden van alternatieve financieringsconstructies voor de bouw van multifunctionele accommodaties (onder andere door het maken van of meewerken aan eigendomsconstructies);
- Daarnaast zal er accommodatiebeleid (o.a. verhuur en exploitatie) nodig zijn voor de brede school en ook voor verhuur en medegebruik van groepslokalen en specifieke ruimten in het nieuwe schoolgebouw.

7. Randvoorwaarden

Op basis van het bovenstaande is er ook een aantal randvoorwaarden te benoemen, die belangrijk zijn voor de ontwikkeling van de brede school.

Randvoorwaarde 1: Uitvoering van de kerntaken

Bij de inventarisatie gaven de scholen aan dat de brede school geen taakverzwaring moet inhouden en ook geen (extra) vrije tijd mag kosten. Men wil de eigen kerntaak behouden en het huidige aanbod van de school overeind houden. Iedere participant doet datgene waar zij of hij goed in is. Daarbij gaat het in de praktijk om de kerntaken van de eigen organisatie. Het is echter niet de bedoeling dat dit zodanig geïnterpreteerd wordt, dat verkokering ontstaat door een waterdichte taakafbakening. Binnen de brede school moet straks een bedrijfscultuur heersen, waar het gebruikelijk is onderling te verwijzen en gebruik te maken van elkaars deskundigheid.

Randvoorwaarde 2: Goede beheersconstructie

Wanneer een brede school in een multifunctioneel gebouw gevestigd wordt, is een goed beheer van cruciaal belang. Ruimtes worden op verschillende tijdstippen door verschillende gebruikers gebruikt. Ze hebben ieder hun eigen wensen. Daarnaast is het nodig tussen gemeente en andere partijen goede afspraken te maken en deze contractueel vast te leggen. Een goede beheersconstructie betekent vooraf duidelijke afspraken rondom gebruik en financiën. Dit wordt verder uitgewerkt in de voorbereidingsfase van het project.

Randvoorwaarde 3: Verantwoording inzet projectcoördinator

Aan de invulling van de functie brede schoolcoördinator wordt een tweetal eisen gesteld, waarbinnen de brede schoolontwikkeling tot stand kan komen.

Ten eerste moet voldaan worden aan de eisen die door de provincie Fryslân zijn gesteld ten aanzien van participatie in een netwerk, financiële en inhoudelijke aflegging van verantwoording. Na overleg met de provinciaal projectleider 'Boppeslach' hoeft de brede schoolcoördinator niet te participeren in een netwerk met het vaste land van Friesland. De overige eisen blijven onveranderd met uitzondering van de speerpunt Friese Taal. Hiervoor worden de Waddeneilanden 'vrijgesteld'. Een belangrijke eis voor de uitvoering van de projectcoördinatie is, dat het met de partners te doorlopen traject realistisch moet zijn en qua intensiteit moet passen bij de overige activiteiten op het gebied van Onderwijs en Jeugd in de gemeente Terschelling.

Bijlage 2. Beleidscontext

In dit hoofdstuk komt de actuele stand van zaken op beleidsmatig niveau aan de orde, als het gaat om brede schoolontwikkeling. Wat wil de landelijke overheid en welke wet- en regelgeving komen we tegen, die van invloed is op de lokale vormgeving of invulling van de brede school? Achtereenvolgens komen aan de orde:

- Wet kinderopvang
- Huidig peuterspeelzaalbeleid en VVE
- Harmonisatie van kinderopvang en peuterspeelzalen
- Buitenschoolse opvang
- Wet op de jeugdzorg
- Het Centrum voor Jeugd en Gezin
- Passend Onderwijs

1. Wet kinderopvang

De gemeenteraad heeft in 2004 de notitie Wet kinderopvang vastgesteld. Aanleiding was de introductie van de Wet kinderopvang (Wk) die per 1 januari 2005 in werking is getreden. Doel van de wet is het ouders (of verzorgers) gemakkelijker te maken werk en zorg te combineren.

De gemeentelijke taak op het gebied van kinderopvang werd daarmee ingrijpend gewijzigd. De subsidierelatie met kindercentra is komen te vervallen, daarvoor kwam in de plaats de taak melding en registratie. De gemeente heeft een register ingericht en daarin de kindercentra ingeschreven.

Een nieuwe taak is verder het uitbetalen van een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang aan wettelijk gedefinieerde doelgroepen. Dit zijn ouders met een uitkering die een reïntegratietraject volgen, herintreders, nieuwkomers en oudkomers die een verplicht inburgeringstraject volgen, ouders die studie/opleiding en zorg combineren en huishoudens met een sociaal-medische indicatie.

De gemeente is verantwoordelijk geworden voor het toezicht, uitgevoerd door de GGD en voor de handhaving. Zo dient de kinderopvanginstelling te voldoen aan de globale wettelijke eis om verantwoorde kinderopvang aan te bieden en ook aantoonbaar aandacht te besteden aan onder andere het aantal kinderen per leidster, de groepsgrootte en de opleiding van de beroepskrachten. De sector zelf heeft het kwaliteitsbeleid verder ingevuld. Voor de uitvoering van de taken ontvangt de gemeente een bedrag via het gemeentefonds.

Voor kwaliteitsverbetering kunnen kinderopvangorganisaties tegenwoordig een beroep doen op het opleidingsbudget van Bureau kwaliteit Kinderopvang (BKK). Kinderopvangorganisaties kunnen bij BKK financiering aanvragen voor extra scholing bovenop hun reguliere scholingsbudget om een impuls te geven aan de pedagogische kwaliteit.

2. Huidig peuterspeelzaalbeleid

Het gemeentelijk beleid peuterspeelzaalwerk is er op gericht dat kinderen in de leeftijd van 2 tot 4 jaar in contact worden gebracht met leeftijdgenoten en daarnaast leren omgaan met verschillende materialen om zich aldus beter te ontwikkelen. Het beleid is er op gericht deze ontwikkelingsmogelijkheid in de vorm van peuterspeelzaalwerk onder deskundige leiding te ondersteunen. Het gemeentelijk instandhoudingssubsidie is gebaseerd op een subsidie per peuterplaats en gaat uit van subsidiabel aantal peuterplaatsen van 42.

Een peutergroep bestaat uit maximaal 14 kinderen en één gekwalificeerde leidster, die wordt bijgestaan door een vrijwilliger (een van de ouders). In het kader van de harmonisatie is het de bedoeling dat met 2 leidsters op de peuterspeelzaal gewerkt zal gaan worden. De gemeente ontvangt hiervoor een bijdrage uit het Gemeentefonds.

De aandacht voor de ontwikkeling van het jonge kind is de laatste jaren enorm toegenomen. Dit komt tot uiting binnen alle beleidsterreinen die gericht zijn op jonge kinderen. De doorlopende lijn in de ontwikkeling van jonge kinderen wordt gezien als een belangrijke. Het

Voor- en Vroegschoolse Educatieprogramma “Piramide” is een duidelijk voorbeeld van een dergelijke samenwerking, waarmee voorkomen wordt dat kinderen achterstanden in hun ontwikkeling oplopen. Wil men werk maken van een brede school, dan vraagt dat dus om intensieve samenwerking met een of meerdere voorschoolse voorzieningen.

De gemeente is bestuurlijk en financieel verantwoordelijk voor de voorschoolse periode. De gemeente is ook de regisseur van het VVE-beleid en de harmonisatie. De gemeente heeft weliswaar geen financiële verantwoordelijkheid voor de vroegschoolse periode, maar moet wel samen met de schoolbesturen een doorgaande lijn tussen de voorschoolse en de vroegschoolse educatie tot stand brengen. Het platform hiervoor is de Lokale Educatieve Agenda, waarin de gemeente, de schoolbesturen en de voorschoolse instellingen elkaar ontmoeten en afspraken maken. De regierol houdt in dat de gemeente het initiatief moet nemen om het VVE en harmonisatiebeleid op te zetten.

3. Harmonisatie van peuterspeelzalen en kinderopvang

In de brede school West komen het kind en zijn ontwikkeling centraal te staan. Alle kinderen die het nodig hebben kunnen er een programma voor- en vroegschoolse educatie aangeboden krijgen. Daarnaast biedt de brede school mogelijkheden voor een gezamenlijk pedagogisch kader.

Het kabinet heeft met de wet OKE kinderopvang, peuterspeelzaalwerk en voor- en vroegschoolse educatie onder één wet gebracht. Meer en betere voorschoolse educatie in de kinderopvang en peuterspeelzalen. Dat is het doel van de Wet OKE (ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie). Deze Wet treedt in werking per 1 augustus 2010. Vanaf die datum krijgen gemeenten de wettelijke verantwoordelijkheid om een goed voorschools aanbod te doen aan jonge kinderen met een achterstand. De gemeenten krijgen een inspanningsverplichting om al deze kinderen te bereiken. Deskundigen en betrokkenen uit het veld noemen naast de argumenten van de overheid nog andere positieve gevolgen van harmonisatie:

- één landelijk kader met regelgeving;
- duidelijkheid en efficiëntie in de voorschoolse sector;
- meer aandacht voor de ontwikkeling van het jonge kind;
- mogelijkheden voor betere zorgstructuur;
- combinatie van sterke kanten;
- steun in de rug voor de peuterspeelzaal.

Tot nu toe vallen kinderdagverblijven en peuterspeelzalen onder verschillende wettelijke en financiële kaders, terwijl het inhoudelijk om vergelijkbare voorzieningen gaat. Zo functioneren kinderdagverblijven volgens de Wet op de kinderopvang als commerciële ondernemingen, met als doelgroep werkende ouders. Peuterspeelzalen maken deel uit van het gemeentelijk beleid. Door peuterspeelzalen en kinderopvang te integreren, te zorgen voor een eenduidige financiering en wet- en regelgeving, en door ook inhoudelijk samen te werken, ontstaat een minder versnipperd aanbod voor 0- tot 4-jarigen. Daardoor kunnen opvang, ontwikkeling en opvoeding beter op elkaar afgestemd worden, is de verwachting. Wat de gevolgen zijn van deze plannen voor de betrokken voorzieningen en het lokaal beleid, vergt nader onderzoek op Terschelling. De gemeente heeft een lokale werkgroep de opdracht gegeven om verschillende aspecten van de harmonisatie en de voor- en vroegschoolse educatie (VVE) verder uit te werken.

Overigens is het uitgangspunt van de harmonisatie niet langer de volledige integratie van kinderopvang en peuterspeelzaalwerk. Vanwege de grote financiële consequenties wordt nu landelijk gesproken van verregaande samenwerking. Op Terschelling vallen beide werksoorten onder één stichting; de financiering is nog verschillend geregeld, evenals de CAO waaronder de pedagogisch medewerkers vallen.

4. Buitenschoolse opvang

Een belangrijke landelijke ontwikkeling die van invloed is op de brede schoolontwikkeling is de verplichting voor schoolbesturen om vanaf 1 augustus 2007 buitenschoolse opvang te (laten) verzorgen, als ouders daarom vragen, zodat zij gemakkelijker betaalde arbeid en zorg voor hun kinderen kunnen combineren. Buitenschoolse opvang is een vorm van kinderopvang in de zin van de Wet kinderopvang met alle voorwaarden en kwaliteitseisen die daaruit volgen. Werkende ouders die gebruik maken van de buitenschoolse opvang komen dan ook in aanmerking voor de kinderopvangtoeslag. Om de aansluiting met de buitenschoolse opvang te regelen, maken basisscholen afspraken met bestaande kinderopvangorganisaties over aansluiting op de lestijden, opvang op vakantie- en vrije dagen en vervoer. Eveneens kunnen afspraken gemaakt worden over de inhoudelijke aansluiting.

Uit recent landelijk onderzoek komt naar voren dat de eerste schoolbesturen zich al presenteren als een bestuur voor educatieve voorzieningen 0-12 jaar. Dit is een belangrijke doorbraak in het oplossen van de huidige coördinatieproblemen. Sommige gemeenten proberen te denken in termen van een stelsel van brede scholen, met meer centrale brede scholen met een aantal kernfuncties en satellietscholen met beperkte functies. En nu de brede school een structureel fenomeen is geworden, wordt er ook gezocht naar duurzame oplossingen voor beheer en exploitatie, onder meer via modellen voor publiek-private samenwerking. Zo is er onderscheid te maken tussen scholen die – met hun samenwerkingspartners – een breed, samenhangend pakket van voorzieningen aanbieden met de nadruk op onderwijsachterstanden, en de scholen met een smaller aanbod, die in het kader van de wettelijke verplichting om opvang te bieden, zijn gaan samenwerken met een instelling voor kinderopvang met de nadruk op opvang.

5. Wet op de Jeugdzorg

Op 1 januari 2005 is de Wet op de jeugdzorg in werking getreden. In deze wet staan de cliënt en de hulpvraag centraal. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het preventief lokaal jeugdbeleid, waartoe volgens de Wet op de Jeugdzorg de eerste opvang van jeugdigen en hun ouders met vragen en problemen behoort. De nieuwe taken die de Wet voor de gemeenten met zich meebrengt, zijn nader bepaald in een convenant dat de rijksoverheid, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) hebben gesloten. De inhoud van het convenant en de vijf vastgelegde taken hebben mede als input gediend voor het ontwerp en de invulling van de Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning. De vijf functies van de Wet op de jeugdzorg, waar nu gemeenten verantwoordelijk voor zijn, betreffen:

1. het verstrekken van informatie en advies aan ouders, kinderen, jeugdigen en intermediairs over opvoeden en opgroeien;
2. het signaleren van problemen door instellingen als jeugdgezondheidszorg en onderwijs;
3. de toeleiding naar hulp;
4. lichtpedagogische hulp;
5. coördinatie van zorg in het gezin op lokaal niveau.

Het kabinet wil belangrijke functies en taken in het preventief jeugdbeleid samenbrengen in Centra voor Jeugd en Gezin (CJG). Een laagdrempelige voorziening in de wijk waar ouders, jeugd en professionals terecht kunnen met al hun vragen over opvoeden en opgroeien. Het is daarom belangrijk dat zo'n centrum aanhaakt bij voorzieningen 'waar de loop al inzit' bijvoorbeeld een brede school.

6. Centrum voor Jeugd en Gezin en de brede school

In het programma 'Alle kansen voor alle kinderen' (juni 2007, Ministerie van Jeugd en Gezin) wordt het Centrum voor Jeugd en Gezin beschreven als een laagdrempelig en herkenbaar

punt voor ouders, kinderen en jongeren. Zij kunnen daar terecht voor vragen over opvoeden en opgroeien. Daarnaast richt het Centrum zich op het zoeken van passende hulp en coördinatie van die hulp. In de Centra voor Jeugd en Gezin zullen dus alle signalen samenkomen. De kracht zit hem in de bundeling van instellingen en voorzieningen op het gebied van jeugdzorg, jeugdgezondheidszorg (JGZ) en welzijn. Het is niet de bedoeling extra voorzieningen of bureaucratie te creëren, maar wat er al is te versterken. Belangrijk is dat met alle instellingen sluitende afspraken worden gemaakt: één gezin, één plan is het motto. De gemeente is eindverantwoordelijk en heeft de regierol. Voor 2011 moet elke gemeente haar eigen centrum hebben. Vanuit de landelijke overheid wordt gepleit voor een CJG die zich richt op ouders, kinderen en jongeren tussen -9 maanden én 23 jaar en op professionals.

In de brede school ligt het accent op de verbreding van de zorg rondom het kind. Hierbij hoeven de activiteiten zich niet alleen te richten op het kind, maar ook bijvoorbeeld op de ouders in de vorm van opvoedingsondersteuning. Een belangrijke voorziening in de (brede) scholen zijn de Zorg Advies Teams (ZAT'S) en het schoolmaatschappelijk werk. Schoolmaatschappelijk werk versterkt de zorgstructuur op schoolniveau en biedt hulp en ondersteuning aan intern begeleiders, ouders en leerlingen. Vanuit de ZAT's kunnen kinderen worden doorverwezen naar opgroei-ondersteuning (bijvoorbeeld sociale vaardigheids-, of weerbaarheidstraining) en ouders naar opvoedondersteuning van het CJG.

7. Passend onderwijs

Passend onderwijs gaat over kinderen die vanwege een beperking niet het reguliere onderwijs kunnen volgen. Beoogd wordt om de vorming van regionale netwerken te stimuleren (dekkend in 2011) waarin schoolbesturen voor primair- voortgezet- en speciaal onderwijs samenwerken om voor alle leerlingen een passend zorg aanbod te formuleren. Het onderwijs en de gemeente maken samen afspraken hierover. Het wettelijk onderscheid tussen de reguliere en speciale scholen zal komen te vervallen. Er komt dan één bekostigingssysteem en zo mogelijk één indicatiestelling, waarin de leerling centraal staat. Door de val van kabinet is dit voornemen komen te vervallen en heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel controversieel¹¹ verklaard.

¹¹ Dit heeft gevolgen voor de invoering. Recentelijk heeft demissionair minister Rouvoet de onderwijs(zorg) instellingen aangemoedigd door te gaan met de voorbereidingen van de integratie.

Bijlage 3. Begrippenlijst

Boppeslach	Provinciale subsidieregeling Brede school
BKK	Bureau kwaliteit kinderopvang
BSO	Buitenschoolse opvang
CJG	Centrum voor jeugd en gezin
Gewichtenleerlingen	Het opleidingsniveau van de ouders is bepalend voor het vaststellen van het gewicht van leerlingen in het basisonderwijs. Meer gewicht betekent meer geld
IB/RT-ruimte	Werkkamer(s) voor de Interne Begeleider en de Remedial Teacher
JGZ	Jeugdgezondheidszorg (waaronder het consultatiebureau)
LEA	Gemeenten en schoolbesturen werken met de Lokale Educatieve Agenda (LEA) om het lokale onderwijsbeleid vorm te geven
MFA	Multifunctionele accommodatie
SBO	Speciaal basisonderwijs
Wet OKE	Wet Ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
ZAT	Zorgadviesteam. Verschillende rond het kind aanwezige disciplines bespreken knelpunten in de ontwikkeling van het kind.